

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

juni 2006

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken

070 348 45 17

28 juni 2006

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1	Inleiding	4
2	Landeninformatie	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	7
2.1.3	Staatsinrichting	14
2.2	Politieke ontwikkelingen	15
2.3	Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie	22
2.4	Sociaal-economische situatie	27
3	Mensenrechten	30
3.1	Juridische context	30
3.1.1	Verdragen	30
3.1.2	Nationale wetgeving	31
3.2	Toezicht	31
3.3	Naleving en schendingen	32
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	33
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	34
3.3.3	Vrijheid van godsdienst	35
3.3.4	Bewegingsvrijheid	35
3.3.5	Rechtsgang	38
3.3.6	Arrestaties en detenties	40
3.3.7	Mishandeling en foltering	41
3.3.8	Verdwijningen	41
3.3.9	Buitengerechtigde executies en moorden	42
3.3.10	Doodstraf	42
3.4	Positie van specifieke groepen	43
3.4.1	Ex-rebellen	43
3.4.2	Vrouwen	44
3.4.3	Minderjarigen	49
3.4.4	Homoseksuelen	55
3.4.5	Etnische groepen en minderheden	55
3.4.6	Geheime genootschappen	56
3.4.7	Dienstplichtigen/ militairen	57
4	Migratieproblematiek	59
4.1	Opvang in de regio en terugkerende vluchtelingen	59
4.2	Ontheemden	61
4.3	Activiteiten van internationale organisaties	61
4.4	Beleid andere Europese landen	62
5	Samenvatting	63

I	Literatuurlijst	65
II	Kaarten van Sierra Leone	69

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Sierra Leone beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Sierra Leone en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Sierra Leoneese asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Sierra Leone (laatstelijk 25 april 2005). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van april 2005 tot en met juni 2006.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Senegal, waaronder Sierra Leone ressorteert, aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van Sierra Leone. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Sierra Leone opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Sierra Leone geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij Sierra Leone partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen, waaronder minderjarigen belicht.

In hoofdstuk vier komen de opvang van binnenlands ontheemden, het beleid van een aantal andere Europese landen inzake asielzoekers uit Sierra Leone en activiteiten van internationale organisaties aan de orde.

Een algehele samenvatting volgt in hoofdstuk vijf.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

Land

Sierra Leone is gelegen aan de westkust van Afrika en beslaat een gebied ter grootte van ruim 70.000 vierkante kilometer (kaarten van Sierra Leone zijn te vinden in bijlage 2). Het land grenst in het noordwesten, het noorden en het noordoosten aan Guinee, in het zuidoosten aan Liberia en in het zuiden aan de Atlantische Oceaan. Het land is verdeeld in een *Western Area* - het schiereiland Freetown en een aantal andere eilanden waaronder de Banana eilanden, Sherbro, de Turtle eilanden en York - en drie provincies: Noord, Oost en Zuid, die elk zijn onderverdeeld in districten. Provincie Noord is onderverdeeld in de districten Bombali, Kambia, Koinadugu, Port Loko en Tonkolili. Provincie Oost is onderverdeeld in de districten Kailahun, Kenema en Kono. Provincie Zuid is onderverdeeld in de districten Bo, Moyamba en Pujehun.

Naast de hoofdstad Freetown zijn de belangrijkste steden Bo (hoofdstad van de zuidelijke provincie), Kenema (hoofdstad van de oostelijke provincie) en Makeni (hoofdstad van de noordelijke provincie). Langs de kust liggen stranden en mangrovemoerassen. Het grootste deel van het binnenland bestaat uit dichtbeboste heuvels en bergen, in het noordoosten oplopend tot een plateau.

Bevolking

De bevolking telt circa 6 miljoen mensen¹, waarvan ongeveer 60% moslim is. Ongeveer 30 % van de bevolking is christen, terwijl de resterende 10 % animistische godsdiensten belijdt.²

De moslims bevolken voornamelijk het noorden van het land, terwijl de christenen en animisten vooral in het kustgebied leven. In Sierra Leone leven verschillende bevolkingsgroepen. De Krio (Creolen) vormen 2% van de bevolking, wonen voornamelijk in Freetown en hebben een westerse levensstijl. De Krio zijn afstammelingen van de ex-slaven die in de negentiende eeuw zijn teruggekeerd uit Amerika. Zij vormen de bovenlaag van de bevolking en hebben grote invloed. De Mende vormen zo'n 30 % van de bevolking. Zij leven in het oosten en het zuiden van het land, met name in het grensgebied met Liberia. Hun godsdienst is divers.

¹ CIA World Factbook, Sierra Leone, 10 januari 2006. Volgens de in december 2004 uitgevoerde volkstelling zou het bevolkingscijfer niet verder komen dan bijna 5 miljoen. (Concord Times, *Kabbah launches national census report, 24 februari 2006*, op www.allafrica.com.) Zie over de betrouwbaarheid van die cijfers echter paragraaf 2.1.2.

² US Department of State, Sierra Leone International Religious Freedom Report 2005, 8 november 2005.

De Temne vormen eveneens 30 % van de bevolking en wonen vooral in het midden en westen van het land. Ook hier geldt dat binnen deze bevolkingsgroep de verschillende godsdiensten voorkomen. De Limba vormen 10% van de bevolking, wonen in het noorden van het land en zijn voornamelijk moslim. De resterende 28 % van de bevolking kan worden ingedeeld in veertien andere etnische groepen (Bullom, Fula, Gola, Kissi, Kono, Koranko, Krim, Kru, Loko, Mandingo, Sherbro, Susu, Vai en Yalunka).³

In het binnenland is nog sprake van traditionele leefgemeenschappen. Het traditionele leiderschap is daar in handen van de hoogste stamhoofden (*paramount chiefs*). Urbanisatie heeft evenwel een hoge vlucht genomen. De diamantmijnen hebben veel inwoners naar de verschillende dorpen en steden in de mijngebieden gelokt en de burgeroorlog heeft gezorgd voor een verdere grote toestroom van de bevolking naar de steden.

Nationaliteit

Volgens de grondwet is de Sierra Leonese nationaliteit voorbehouden aan personen van zwart-Afrikaanse afkomst langs de vaderlijke lijn.⁴ Eenieder die geboren is in Sierra Leone en die een Sierra Leonese vader of grootvader heeft, en zelf van zwart-afrikaanse afstamming is, heeft de Sierra Leonese nationaliteit. Deze grondwettelijke beperking sluit dus vele inwoners die al jaren in Sierra Leone wonen, zoals de Libanese gemeenschap, uit van staatsburgerschap. De afstamming wordt gewoonlijk niet bepaald op grond van documenten, maar op grond van mondelinge informatie van de aanvrager over de geboorteplaats en oorspronkelijke stam of etnische groep van de vader of grootvader van de aanvrager.

Taal

In Sierra Leone worden circa veertien lokale talen gesproken waarvan het Krio, Mende, Limba en Temne de belangrijkste zijn. De officiële taal is Engels. De voertaal in het dagelijks verkeer tussen mensen met verschillende moedertaal (*lingua franca*) is echter het Krio. Deze voertaal wordt in het gehele land door 95% van alle bewoners gesproken en beheerst; slechts enkele oudere mensen kennen de taal niet. De beheersing van het Engels (naast het Krio en eventueel een of meerdere lokale talen) is voorbehouden aan mensen die tenminste een middelbare schoolopleiding hebben gevolgd.

³ Bij deze paragraaf moet worden aangetekend dat niet geheel kan worden aangegeven hoe de vluchtelingen- en ontheemdenstromen van de afgelopen jaren de situatie beïnvloed hebben. In januari 2002 waren 200.000 Sierra-Leoners binnenlands ontheemd, vooral afkomstig uit de (voormalige) RUF-gebieden in het oosten en noorden van het land; zij bevinden zich thans grotendeels in en rond Freetown en Kenema. Daarnaast bevonden zich bijna 190.000 Sierra-Leoners als vluchteling in Guinee en andere buurlanden (UN Security Council, S/2002/267).

⁴ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 9.

2.1.2 Geschiedenis⁵

Sinds de onafhankelijkheid in 1961 heeft het land zes algemene verkiezingen en vijf militaire staatsgrepen gekend. De politieke verhoudingen werden bepaald door verborgen en vaak plaatselijke overeenkomsten tussen nationale politieke leiders, landeigenaren, buitenlandse diamanthandelaren en mijnopzichters.⁶

De burgeroorlog

Van maart 1991 tot het vredesakkoord van Abuja van november 2000 was Sierra Leone verwickeld in een bloedige burgeroorlog. De burgeroorlog begon met een inval van het *Revolutionary United Front* (RUF)⁷ in maart 1991. Andere partijen bij de burgeroorlog waren, naast de regering, *Civil Defence Forces* (CDF) en de *Armed Forces Revolutionary Council* (AFRC) onder leiding van Johnny Paul Koroma.

Tijdens de burgeroorlog vielen onder de burgerbevolking veel slachtoffers. Mensenrechten werden op grote schaal geschonden. Er was sprake van plunderingen, verminkingen, banditisme en slachtpartijen. Honderdduizenden burgers vluchtten voor het geweld naar de buurlanden Guinee en Liberia en naar de hoofdstad Freetown. Veel kinderen werden geronseld als kindsoldaat.

Op 7 juli 1999 werd in Lomé, Togo, een vredesakkoord gesloten tussen de regering en het RUF. Op 22 oktober 1999 besloot de Veiligheidsraad 6.000 man UNAMSIL⁸-troepen te sturen. Het mandaat bestond uit het ontwapenen en demobiliseren van de ongeveer 45.000 ex-strijders en het beschermen van civiele VN-medewerkers die ondersteuning moeten bieden bij uiteindelijk te houden verkiezingen. De eerste UNAMSIL-troepen arriveerden in december 1999.⁹ De implementatie van het vredesakkoord van Lomé liep echter in april 2000 vast.

Akkoord van Abuja

Op 10 november 2000 werd te Abuja (Nigeria) een staakt-het-vurenovereenkomst gesloten tussen de regering, het RUF en UNAMSIL. Op 2 mei 2001 bereikten de partijen in Abuja overeenstemming over de volgende punten over onder meer de ontwapening, demobilisatie en re-integratie (*Disarmament, Demobilisation and Reintegration:DDR*) van CDF- en RUF-strijders, de terugtrekking van het RUF

⁵ Zie voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van de periode het Vredesakkoord van Abuja in 2000 en van de periode tot de lokale verkiezingen van mei 2004 het algemene ambtsbericht Sierra Leone van juli 2002, het algemene ambtsbericht Sierra Leone van maart 2004 en het algemene ambtsbericht van april 2005.

⁶ EIU, *Country Profile 2004*, Sierra Leone.

⁷ Zie over de RUF verder het ambtsbericht Sierra Leone/ deelambtsbericht *Revolutionary United Front* (RUF) van maart 2004.

⁸ UNAMSIL staat voor de *United Nations Mission in Sierra Leone*.

⁹ US Department of State, *Country Report 1999*, 25 februari 2000.

gevolgd door ontplooiing van UNAMSIL en het regeringsleger en de omvorming van het RUF tot een politieke partij.¹⁰

Op 18 mei 2001 ging de gelijktijdige ontwapening van RUF- en CDF-strijders voortvarend van start onder toezicht van het *Joint Committee on Disarmament, Demobilization and Reintegration*, een gemeenschappelijk comité samengesteld uit vertegenwoordigers van regering, RUF en UNAMSIL. Op 17 januari 2002 verklaarde het *Joint Committee on Disarmament, Demobilization and Reintegration* dat het ontwapeningsprogramma formeel was voltooid. Op 18 januari 2002 verklaarde president Kabbah de oorlog beëindigd en hief hij de avondklok op. Op 1 maart 2002 hief Kabbah de noodtoestand op.

Op 3 februari 2004 werd het *National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration* (NCDDR) opgeheven¹¹. Op 31 maart 2004 werd het DDR-programma in zijn geheel officieel beëindigd.¹²

Sinds de start van het demobilisatieprogramma tot aan de opheffing van de NCDDR werden onder het programma 72.490 strijders ontwapend; 71.043 van hen werden gedemobiliseerd inclusief 6.845 kindsoldaten. Van hen registreerden de 6.845 kindsoldaten en 56.751 andere ex-strijders zich voor re-integratie. De resterende 8.894 ontwapende strijders hebben zich mogelijk zelfstandig ergens gevestigd om het stigma rebel te voorkomen.¹³ In het oosten en het zuiden werden de ex-strijders het laatst gedemobiliseerd, met name in de grensgebieden met Liberia.¹⁴

De presidents- en parlamentsverkiezingen van 14 mei 2002

Op 14 mei 2002 vonden de presidents- en parlamentsverkiezingen plaats. President Ahmed Kabbah (*Sierra Leone People's Party* - SLPP) werd herkozen en op 19 mei 2002 ingezworen voor een tweede termijn van vijf jaar. De tweede partij in het land, de *All People's Congress* (APC), behaalde 22,5% van de stemmen. De verkiezingen verliepen volgens waarnemers eerlijk en vreedzaam.

In het huidige (nieuwe) parlementaire systeem heeft de SLPP 83 zetels op een totaal van 124, de APC 27 en de *Peace and Liberation Party* van voormalige AFRC-leider Johnny Paul Koroma twee zetels. Het leger stemde grotendeels op Koroma. De *Revolutionary United Front Party* (RUF), de op grond van het

¹⁰ EIU, Country Report Sierra Leone, juni 2001.

¹¹ IRIN: *Disarmament and rehabilitation completed after five years*, 4 februari 2004; EIU, Country Report Sierra Leone, maart 2004, p. 16.

¹² UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004

¹³ EIU, Country Report Sierra Leone, maart 2004, p.16; UNSC, 18th report of the SG on UNAMSIL, 23 juni 2003.

¹⁴ IRIN, 28 maart 2003.

akkoord van Abuja door het RUF gevormde politieke partij, slaagde er niet in een parlamentszetel te veroveren. De RUF is geen politieke macht van betekenis meer.

Het herstel van overheidsgezag in het land

Herstel van het overheidsgezag was één van de speerpunten van de *National Recovery Strategy* van de Sierra Leonse overheid en was tevens een ijkpunt voor de uitfasering van UNAMSIL. Bij de *National Recovery Committee*, waren, de Verenigde Naties en NGO's betrokken. In de meeste districten waren *District Recovery Committees* werkzaam.¹⁵

Eind 2002 had de regering van Sierra Leone zijn autoriteit over het gehele land hersteld, inclusief de diamantgebieden. Alle delen van het land waren weer toegankelijk. De belangrijkste ambtenaren waren weer aan het werk gegaan in de districten. Zij kampten echter nog steeds met een gebrek aan kennis en vaardigheden, aan infrastructurele voorzieningen en logistieke middelen.¹⁶ De stamhoofden (*paramount chiefs*) zijn allen teruggekeerd naar hun *chiefdoms*.¹⁷

De lokale verkiezingen van 22 mei 2004

Eén van de aspecten van de consolidatie van het overheidsgezag is de bevordering van decentralisatie. Op 22 mei 2004 vonden de eerste lokale verkiezingen in 32 jaar plaats¹⁸. 2,27 Miljoen kiezers hadden zich geregistreerd. De opkomst was 40%. Rond de 450 lokale bestuurders¹⁹ werden gekozen in tussen de 300 en 400 *wards*.²⁰

De APC behaalde een grote overwinning in Freetown en haalde ook elders goede resultaten. De regeringspartij SLPP won in het zuiden en oosten, de traditionele

¹⁵ UNSC, *17th report of the SG on UNAMSIL*, 17 maart 2003.

¹⁶ US DoS, *Country Report on Human Rights Practices- 2002 – Sierra Leone*, 31 maart 2003; UK Foreign and Commonwealth Office, *Sierra Leone Country Profile*, 16 oktober 2002; UNSC, *17th report of the SG on UNAMSIL*, 17 maart 2003; UNAMSIL, *Progress Report*, 16 april 2003; UNHCHR, *Situation of human rights in Sierra Leone*, 25 april 2003; IRIN, 31 oktober 2002.

¹⁷ UNSC, *21th report of the SG on UNAMSIL*, 19 maart 2004.

¹⁸ In 6 *wards* werden de verkiezingen pas op 5 juni 2004 gehouden. In 8 *wards* moesten de verkiezingen van de kiescommissie op 8 juli 2004 worden overgedaan. Een *ward* bestaat uit 16 tot 30 dorpen. Het precieze aantal *wards* is niet bekend. Zo spreekt de Secretaris-generaal van de VN over 394 *wards* (UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004) en het US State Department over 311 (US DoS, *Country Report 2004*, 28 februari 2005, p.1).

¹⁹ Het aantal lokale bestuurders varieert tussen de verschillende bronnen. Zo spreekt de Secretaris-generaal van de VN over 475 *councillors* (UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004) en de EIU over 456 (EIU, *Sierra Leone Country Report*, september 2004).

²⁰ UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004; IRIN, *First local polls in 32 years marred by low turn out*, 24 mei 2004.

bolwerken van de partij. In het noordelijke district Kambia, een traditioneel bolwerk van de APC, gingen de SLPP en APC nek-aan-nek. De SLPP verloor in Western District aan APC.²¹ Daarnaast werden 27 onafhankelijke kandidaten gekozen.²² Van de 107 vrouwelijke kandidaten werden 54 verkozen.²³

Bij de verkiezingen vonden geen gewelddadigheden plaats.²⁴ Hoewel de verkiezingen in eerste instantie vrij en eerlijk werden genoemd, bleek na onderzoek dat toch sprake was van fraude in de vorm van *ballot stuffing*, waarbij de opkomst in verschillende stemlokalen de 100% oversteeg. Daar beide partijen van de fraude hebben geprofiteerd, is het onwaarschijnlijk dat het de uitslag ingrijpend heeft beïnvloed.²⁵

Volkstelling

In december 2004 werd een volkstelling gehouden in het hele land met het oog op de parlaments- en presidentsverkiezingen in 2007. Op 4 februari 2005 werden de resultaten bekendgemaakt.²⁶ Er waren echter berichten dat de volkstelling niet goed zou zijn uitgevoerd en dus onbetrouwbaar is. Zo waren er berichten dat buurten in Freetown en enkele dorpen²⁷ niet waren meegeteld en dat de aantallen mensen, met name op het platteland, juist waren aangedikt. Met name de SLPP zou hebben geprofiteerd van de verkeerde tellingen. Aangezien de uitkomst van de volkstelling als basis wordt gebruikt voor de verkiezingen in 2007, hebben de belangrijkste partijen baat bij het opblazen van het aantal stemgerechtigden in ‘hun’ districten.

Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden

Op 16 januari 2002 tekenden de VN en de Sierra Leoneanse regering een overeenkomst inzake de oprichting van het Speciale Strafhof voor Sierra Leone.²⁸ Het Hof zou alleen de ‘meest verantwoordelijke personen’ berechten voor de

²¹ UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004; EIU, Country Report Sierra Leone, september 2004, p.11-12; ICG, 8 september 2004, p.18; IRIN, *First local polls in 32 years marred by low turn out*, 24 mei 2004.

²² UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004; IRIN, *First local polls in 32 years marred by low turn out*, 24 mei 2004.

²³ UNGA, Report of the UNHCHR on assistance to Sierra Leone in the field of Human Rights, 9 september 2004, p.10, par.34.

²⁴ UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004; IRIN, *First local polls in 32 years marred by low turn out*, 24 mei 2004.

²⁵ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p.9.

²⁶ In Freetown zouden 800.000 mensen wonen; in Sierra Leone in totaal 4,9 miljoen.
www.allafrica.com: *Kabbah launches census results*, 4 februari 2005.

²⁷ www.allafrica.com: *Census leaves 3 villages uncounted*, 22 februari 2005.

²⁸ De website van het Speciale Strafhof is www.sc-sl.org.

ernstigste oorlogsmisdaden begaan tijdens de burgeroorlog.²⁹ Waar nodig zou lokaal recht worden toegevoegd aan internationaal recht. Alleen misdaden van na november 1996 (vredesakkoord van Abidjan) zouden worden berecht.

Eind september 2003 had het Speciale Strafhof in totaal dertien personen aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en andere ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht.

De dertien aangeklaagden waren Foday Sankoh (voormalig RUF-leider), Issa Hassan Sesay (voormalig RUF-leider), Alex Tamba Brima (voormalig onderofficier van de AFRC, één van de leiders van de aanval op Freetown in januari 1999), Morris Kallon (voormalig RUF-lid met een leidende functie), Johnny Paul Koroma (voormalig leider van het AFRC, in mei 2002 in het parlement gekozen), Sam Bockarie (bijnaam “Mosquito”, RUF-commandant), Samuel Hinga Norman (minister van Binnenlandse Zaken, voormalig nationaal coördinator van de CFD), Augustine Gbao (RUF-commandant), Brima “Bazzy” Kamara (voormalig commandant van AFRC/ex-SLA en *West Side Boys*), Moinima Fofana (CDF/*Kamajors*), Allieu Kondewa (CDF/*Kamajors*), Charles Taylor (toenmalige president van Liberia) en Santigie Kanu (vooraanstaand lid van de AFRC).

De aanklachten betroffen onder andere moord, verkrachting, volkerenmoord, terreuracties, onderwerping, plundering en brandstichting, seksuele slavernij, rekrutering van kinderen en aanvallen op UNAMSIL vredestroepen en humanitaire hulpverleners.³⁰ De aangeklaagden zijn afkomstig van de verschillende strijdende partijen. Hiermee laat het Speciale Strafhof zien dat het niet partijdig is.³¹

Foday Sankoh overleed in de gevangenis op 29 juli 2003.³²

Sam Bockarie zou volgens de Liberiaanse regering in mei 2003 om het leven zijn gekomen bij een vuurgevecht met Liberiaanse regeringssoldaten toen hij met bewapende lijfwachten de grens overstak en illegaal vanuit Ivoorkust Liberia binnenkwam.³³ Zijn lichaam werd begin juni 2003 door Liberia overgedragen aan Sierra Leone. Forensisch onderzoek moet de identiteit en doodsoorzaak uitwijzen.³⁴ Nadere informatie is niet beschikbaar.

²⁹ VN-bronnen suggereren dat slechts twintig tot 25 personen berecht zullen worden. Daar dit min of meer het aantal RUF-leiders is dat gevangen zit in Freetown, kan aldus de vrees van het RUF, dat het hof eenzijdig tegen het RUF is gericht, worden versterkt.

³⁰ De volledige aanklachten zijn te vinden op www.sc-sl.org onder press & public affairs.

³¹ UNSC, 18th report of the SG on UNAMSIL, 23 juni 2003.

³² IRIN, 30 juli 2003; Reuters, 30 juli 2003; UNSC, 19th report of the SG on UNAMSIL, 5 september 2003.

³³ AFP/ANP 6 mei 2003; AFP, 7 mei 2003.

³⁴ OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; AFP, 1 juni 2003; BBC News, 1 juni 2003; IRIN, 2 juni 2003.

Johnny Paul Koroma zou volgens onbevestigde berichten in juni 2003 in Liberia om het leven zijn gekomen.³⁵ Nadere informatie is niet beschikbaar. Ondanks hun mogelijke overlijden heeft het Strafhof tegen Sam Bockarie en Johnny Paul Koroma internationale arrestatiebevelen uitgevaardigd.³⁶

Charles Taylor trad op 11 augustus 2003 af als president van Liberia en kreeg asiel in Nigeria. Het Strafhof vaardigde een internationaal arrestatiebevel tegen hem uit.³⁷ Op 29 maart 2006 werd hij overgedragen aan het Speciale Strafhof.³⁸

*De Waarheids- en Verzoeningscommissie*³⁹

Naast het Speciale Strafhof werd ook een Waarheids- en Verzoeningscommissie (*Truth and Reconciliation Commission*) actief, waar plegers van gewelddaden, die niet in aanmerking kwamen voor het Speciale Strafhof, hun misdaden konden opbiechten en waar slachtoffers konden getuigen. De Waarheids- en Verzoeningscommissie, die onderdeel was van de afspraken gemaakt in het vredesakkoord van Lomé van juli 1999, had als doel een onpartijdig verslag te maken van de jaren van burgeroorlog en verzoening te bevorderen. Van december 2002 tot april 2003 verzamelde de Waarheids- en Verzoeningscommissie bijna 8.000 getuigenverklaringen. De openbare hoorzittingen vonden plaats van 14 april 2003 tot 6 augustus 2003.⁴⁰ Volgens de uitvoerend secretaris van de Commissie, Franklyn B. Kargbo, was het animo onder de bevolking om gehoord te worden overweldigend.⁴¹ Als laatste getuige werd op 5 augustus 2003 president Kabbah gehoord, die de activiteiten van de commissie prees.⁴²

Op 5 oktober 2004 presenteerde de Waarheids- en Verzoeningscommissie de eindrapportage aan president Kabbah.⁴³ De eindrapportage geeft een overzicht van de oorzaken van het conflict en bevat aanbevelingen aan de regering van Sierra Leone gericht op herstel en verzoening. De eindrapportage omvat een

³⁵ Zie verder 2.3 militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie – de AFRC.

³⁶ EIU, Country Profile, 2003.

³⁷ IRIN, 17 september 2003; EIU, Country Profile, 2003.

³⁸ Zie voor recente ontwikkelingen ten aanzien van Charles Taylor verder paragraaf 2.2.

³⁹ Zie voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van de Waarheids- en Verzoeningscommissie het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van maart 2004.

⁴⁰ UNGA, Report of the Office of the UNHCHR on the human rights situation in Sierra Leone, 18 september 2003; OCHA, Humanitarian Situation Report, 30 april 2003; UNSC, 16th report of the SG on UNAMSIL, 24 december 2002; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; IRIN, 16 april 2003; Trouw, 1 mei 2003.

⁴¹ UNSC, 19th report of the SG on UNAMSIL, 5 september 2003; UNGA, 18 september 2003.

⁴² UNSC, 19th report of the SG on UNAMSIL, 5 september 2003.

⁴³ De eindrapportage van de Waarheids- en Verzoeningscommissie is te vinden op www.ictj.org; UNSC, 24th report of the SG on UNAMSIL, 10 december 2004; EIU, Country Report Sierra Leone, december 2004, p. 13-14.

hoofdrapport van 1.500 pagina's en 3.500 pagina's met afschriften van getuigenissen.⁴⁴ Er is ook een kinderversie van de eindrapportage⁴⁵.

De belangrijkste conclusies van de Waarheids- en Verzoeningscommissie zijn de volgende:

- De oorzaak van de burgeroorlog is gelegen in jaren van slecht bestuur, wijdverbreide corruptie en de schending van mensenrechten. De illegale diamantwinning stimuleerde het voortduren van de strijd.
- Het leiderschap van de RUF, de AFRC, de SLA en de CDF waren alle verantwoordelijk voor mensenrechtenschendingen tegen burgers, zowel door het autoriseren als het niet tegenhouden ervan.
- De RUF is verantwoordelijk voor het grootste aantal mensenrechtenschendingen begaan tijdens het conflict (60,5%), gevolgd door de AFRC (9,8%), SLA (6,8%) en CDF (6%).
- De meest voorkomende schendingen waren gedwongen verplaatsing, ontvoering, willekeurige detentie en moord.

De aanbevelingen van de Commissie betreffen met name de verbetering van de mensenrechtensituatie, het verstevigen van de rechtsstaat en het versterken van de nationale veiligheid.

Diamanten

In het oosten en het noorden van het land bevinden zich de belangrijkste diamantmijnen. Daar bevinden zich tevens de belangrijkste centra van diamanthandel en diamantsmokkel.

In de loop van 2000 werden de handel en smokkel in diamanten meer en meer beschouwd als de sleutel tot het slepende conflict in Sierra Leone.

Op 5 juli 2000 aanvaardde de Veiligheidsraad resolutie 1306 inzake diamanten en wapens en in het bijzonder inzake sancties op illegale handel in diamanten en wapens uit of naar Sierra Leone. De resolutie verbood de directe of indirecte import van ongecertificeerde diamanten uit Sierra Leone, en vroeg de regering van Sierra Leone een systeem op te zetten waarmee de herkomst van de diamanten kon worden aangetoond. De resolutie beoogde de illegale handel in wapens en diamanten tussen de Liberiaanse regering en het RUF tot staan te brengen.

In juni 2003 hief de VN Veiligheidsraad het verbod op de handel in ruwe diamanten uit Sierra Leone op. De Veiligheidsraad was van mening dat de

⁴⁴ De eindrapportage van de Waarheids- en Verzoeningscommissie is te vinden op www.ictj.org; UNSC, [24th report of the SG on UNAMSIL](#), 10 december 2004; EIU, [Country Report Sierra Leone](#), december 2004, p. 13-14.

⁴⁵ De kinderversie van het eindrapport is verkrijgbaar via UNICEF.

regering voldoende mechanismen had ingesteld om de herkomst van diamanten te controleren en ze van certificaten te voorzien.⁴⁶

De regering heeft sindsdien zijn controle over de diamantwinning weten te vergroten. In december 2003 keurde de regering een nieuw beleid ten aanzien van de winning van mineralen goed. Dit beleid beoogt een juridisch, fiscaal en institutioneel kader te scheppen voor de ontwikkeling van de minerale rijkdom van het land en poogt financiering van conflicten met de opbrengst van illegale mijnactiviteiten te voorkomen.⁴⁷ Daarnaast werd de *Minerals Act* uit 1994 geamendeerd, waardoor hogere straffen kunnen worden opgelegd voor illegaal bezit en smokkel van diamanten.⁴⁸

2.1.3 Staatsinrichting

Inleiding

Sierra Leone is een constitutionele republiek. De grondwet dateert uit 1991 en voorziet in een scheiding van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. Hieronder volgen de relevante bepalingen.

Uitvoerende macht

Aan het hoofd van de uitvoerende macht staat de president, die staatshoofd, regeringsleider en opperbevelhebber van het leger is. De president benoemt een kabinet van ministers; het parlement moet de benoeming van dit kabinet bekrachtigen. De president wordt door middel van algemene verkiezingen gekozen voor een periode van vijf jaar en is één maal herkiesbaar. De meest recente presidentsverkiezingen zijn gehouden op 14 mei 2002 (zie paragraaf 2.1.2.).

Wetgevende macht

De wetgevende macht is in handen van een, eveneens voor een termijn van vijf jaar door middel van algemene verkiezingen gekozen, volksvertegenwoordiging, die bestaat uit 124 leden, 112 rechtstreeks gekozenen en twaalf stamhoofden (*paramount chiefs*) als vertegenwoordigers van de provincies.⁴⁹ Er bestaat vrijheid met betrekking tot het oprichten van politieke partijen. In het Sierra Leoonse parlement zijn meerdere partijen vertegenwoordigd. De grondwet schrijft een

⁴⁶ UNSC, [Press statement on Sierra Leone diamond embargo by Security Council President](#), 5 juni 2003; Reuters 4 juni 2003; AFP 6 juni 2003.

⁴⁷ UNSC, [21th report of the SG on UNAMSIL](#), 19 maart 2004.

⁴⁸ UNSC, [21th report of the SG on UNAMSIL](#), 19 maart 2004.

⁴⁹ Op 31 januari 2002 werd de herziene kieswet aangenomen waarbij het aantal parlamentszetels werd uitgebreid van 80 naar 124. Tevens werd in de nieuwe kieswet vastgelegd dat het kiesstelsel zou worden omgevormd tot een districtenstelsel. Elk van de veertien districten kreeg acht zetels toegewezen. EIU, [Country Profile](#), 2003.

meerpartijenregering voor. Het is leden van het parlement niet toegestaan tegelijkertijd zitting te nemen in de regering. De meest recente parlementsverkiezingen zijn gehouden op 14 mei 2002 (zie paragraaf 2.1.2.).

Rechterlijke macht

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht. Het rechtssysteem is gebaseerd op het Britse model (*English common law*) en bestaat uit *Magistrates Courts*, een *High Court of Justice*, een *Court of Appeal* en een *Supreme Court*. Aan het hoofd van de rechterlijke macht staat de *Chief Justice*. Buiten deze formele structuur wordt er op lokaal niveau recht gesproken door gekozen leiders die lokale rechtscolleges voorzitten en op basis van, veelal ongeschreven, traditioneel recht (*customary law*) recht spreken in civiele zaken. Deze lokale rechtscolleges, met lekenrechters, zijn vaak de enige juridische instellingen in de landelijke gebieden. Het *English common law* prevaleert over het traditionele recht. Alleen in Freetown wordt het traditionele recht niet toegepast.⁵⁰ Het islamitische recht, dat onder het traditionele recht valt, is van toepassing op familierechtelijke aangelegenheden in de moslimgemeenschap van Sierra Leone.⁵¹

Met het oog op de rechtsgang aangaande ernstige schendingen van mensenrechten in de afgelopen periode van burgeroorlog, werden twee mechanismen in werking gesteld, naast het reguliere rechtssysteem: het Speciale Strafhof, en de Waarheids- en Verzoeningscommissie (TRC).⁵² De TRC heeft met de presentatie van de eindrapportage zijn werkzaamheden voltooid.⁵³

2.2 Politieke ontwikkelingen

In dit hoofdstuk komen de politieke ontwikkelingen sinds april 2005 aan de orde. Aandacht wordt besteed aan de consolidatie van het overheidsgezag op lokaal niveau, de voorbereidingen van de parlements- en presidentsverkiezingen in 2007, corruptie, diamanten, de Waarheids- en Verzoeningscommissie, het Speciale Strafhof en de regionale aspecten.

⁵⁰ Amnesty International, No one to turn to: Women's lack of access to justice in rural Sierra Leone, AFR 51/011/2005, 6 december 2005, p.3; US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5; Amnesty International, Sierra Leone. Women face human rights abuses in the informal legal sector, AFR 51/002/2006, 17 mei 2006.

⁵¹ HRW, We'll kill you if you cry, januari 2002.

⁵² Zie paragraaf 2.2. voor ontwikkelingen ten aanzien van het Speciale Strafhof en de Waarheids- en Verzoeningscommissie.

⁵³ Zie voor de Waarheids- en Verzoeningscommissie verder paragraaf 2.1.2 en paragrafa 2.2

Consolidatie van overheidsgezag op lokaal niveau

De gemeenteraden, gekozen bij de lokale verkiezingen op 22 mei 2004, werden gedurende de verslagperiode in hun functioneren belemmerd door gebrek aan gekwalificeerd personeel, financiële tekorten en slechte infrastructuur en onwetendheid, bij zowel de bestuurders als de bevolking, over wat hun taak is.⁵⁴ Het gebrekkige functioneren van het lokale bestuur vindt zijn oorzaak in het gebrekkig functioneren van het centrale bestuur, dat het lokale bestuur moet aansturen. De onwetendheid wordt veroorzaakt door het feit dat het land ruim 30 jaar geen lokaal bestuur heeft gekend. Daarnaast heeft de bevolking voornamelijk weinig vertrouwen in het lokale bestuur, omdat men vreest voor corruptie.

De rol van de traditionele *chiefdoms* ten opzichte van de gemeenteraden is niet goed vastgelegd. Wetgeving is nodig om deze relatie te harmoniseren en om de verdeling van verantwoordelijkheden vast te leggen, waaronder de verantwoordelijkheid voor de controle over en toewijzing van financiële middelen.⁵⁵

Vorbereiding presidents- en parlementsverkiezingen 2007

De parlements- en presidentsverkiezingen zullen in de eerste helft van 2007, namelijk in februari en mei, plaatsvinden.

Met steun van de Sierra Leonese regering en internationale partners is gedurende de verslagperiode vooruitgang geboekt met de hervorming van de *National Electoral Commission* (NEC).⁵⁶ De belangrijkste taken van de NEC zijn het organiseren van het verkiezingsproces, de kiezersregistratie en de verkiezingen zelf, en het vaststellen van de grenzen van de kiesdistricten. Het *United Nations Integrated Office in Sierra Leone* (UNIOSIL) ziet toe op de activiteiten van de NEC.

Op 1 december 2005 keurde de regering de samenstelling van de *Political Parties Registration Commission* (PPRC) goed, die is opgericht onder de *Political Parties Act van 2002*.⁵⁷ De leden van deze PPRC werden op 19 december 2005 door president Kabbah beëdigd. De PPRC moet er onder meer op toezien dat het gedrag van de politieke partijen overeenstemt met de democratische beginselen.⁵⁸

⁵⁴ UNSC, [25th report of the SG on UNAMSIL](#), 26 april 2005, p. 5, par. 19; UNSC, [26th report of the SG on UNAMSIL](#), 20 september 2005, 4, par. 16.

⁵⁵ UNSC, [26th report of the SG on UNAMSIL](#), 20 september 2005, 4, par. 17.

⁵⁶ UNSC, [26th report of the SG on UNAMSIL](#), 20 september 2005, p. 5, par. 22.

⁵⁷ UNSC, [27th report of the SG on UNAMSIL](#), 12 december 2005, p. 2, par. 8.

⁵⁸ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p.9; Concord Times, *Kabbah swears in Political Parties commissioners*, 20 december 2005, op www.allafrica.com.

Om geregistreerd te kunnen worden, dient een politieke partij kantoren te hebben in het hele land. Deze regel is ingesteld om te voorkomen dat partijen worden gevormd op etnische of regionale basis.⁵⁹

Begin april 2006 waren 28 politieke partijen geregistreerd.

Gedurende de verslagperiode werden enkele nieuwe partijen opgericht. Charles Margai, afkomstig van de *Sierra Leone People's Party* (SLPP), richtte de *People's Movement for Democratic Change* (PMDC), nadat hij niet tot presidentskandidaat voor de SLPP was gekozen.⁶⁰ De PMDC werd op 11 april 2006 officieel geregistreerd als politieke partij.⁶¹

Daarnaast werd door een aantal onafhankelijke parlementsleden een nieuwe politieke partij opgericht, de *Republican Movement*. De kernpunten van de partij zijn het creëren van banen, het ontwikkelen van de private sector en het bestrijden van corruptie. De partij was eind december 2005 nog niet als politieke partij geregistreerd.⁶² Nadere informatie is niet bekend.

Half juni 2005 vond een ontmoeting plaats tussen enkele kleine politieke partijen die de politieke status quo willen doorbreken. Het gaat om de partijen *United National People's Party* (UNPP), de *People's Democratic Alliance* (PDA), de *Young People's Party* (YPP) en de *Revolutionary United Front Party* (RUF). De partijen willen samenwerken om een 'derde kracht' te vormen in de Sierra Leoneanse politiek. Onduidelijk is nog of de partijen één politieke partij zullen gaan vormen, of dat zij onder gemeenschappelijke noemer, met behoud van eigen identiteit, zullen opereren.⁶³ Nadere informatie is niet bekend.

De SLPP heeft vice-president Solomon Berewa gekozen als presidentskandidaat; de APC koos Ernest Bai Koroma.⁶⁴

Vermeende coupoging

Op 12 januari 2006 werden de voormalige woordvoerder van de RUF, Omrie Golley, en twee voormalige RUF strijders, Mohamed Alpha Bah en David Kai Tong, in Freetown gearresteerd. Zij werden ervan beschuldigd tussen 1 december 2005 en 13 januari 2006 een staatsgreep te hebben beraamd.⁶⁵ Eind januari 2006

⁵⁹ EIU, Country Report Sierra Leone, december 2005, p. 14.

⁶⁰ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 1, par. 4; EIU, Country Report Sierra Leone, december 2005, p. 11.

⁶¹ Awareness Times, *People's Movement for Democratic Change (PMDC) gets final registration certificate*, 11 april 2006, op www.news.sl.

⁶² EIU, Country Report Sierra Leone, december 2005, p. 14.

⁶³ EIU, Country Report Sierra Leone, september 2005, p. 14.

⁶⁴ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 2, par. 5; EIU, Country Report Sierra Leone, december 2005, p. 10 en 14.

⁶⁵ IRIN, *Ex rebel official accused of bid to overthrow government*, 24 januari 2006.

werden de drie voor de rechter gebracht.⁶⁶ Charles Margai, de oprichter van de nieuwe politieke partij PMDC, heeft de verdediging van de drie op zich genomen.⁶⁷

Corruptie

Corruptie vormt een groot probleem bij de wederopbouw van het land. Het komt sinds jaar en dag op grote schaal en in alle geledingen voor, ook in het justitiële apparaat.

In juli 2001 begon de *Anti-Corruption Commission (ACC)*⁶⁸ met zijn werkzaamheden, namelijk het onderzoeken van mogelijke gevallen van corruptie en het nemen van maatregelen om corruptie uit te bannen⁶⁹. De commissaris en plaatsvervangend commissaris worden aangesteld door de regering⁷⁰. De ACC kan onafhankelijk onderzoek doen naar vermeende corruptie. De ACC kan echter niet zelf beslissen tegen wie vervolging wordt ingesteld. Dat wordt besloten door de procureur-generaal die tegelijkertijd de minister van Justitie is⁷¹. Hierdoor wordt het werk van de ACC bemoeilijkt.⁷² Vooral ook omdat de procureur-generaal vervolging kan verhinderen door dossiers als onvoldoende onderbouwd te bestempelen.

De regering lijkt de strijd tegen corruptie te steunen, zolang geen ministers van corruptie worden beschuldigd. Dat neemt niet weg dat de ACC onderzoek doet naar vermeende corruptie van ministers en een aantal ministers heeft aangehouden. De ACC heeft weinig mensen veroordeeld gekregen voor corruptie en is onderhevig aan politieke inmenging.⁷³ Politieke inmenging blijkt uit het feit dat weinig vooruitgang wordt geboekt met het aanklagen van hogere politici wegens corruptie.⁷⁴

Het aantal bij de ACC gerapporteerde zaken is afgenomen. Dit duidt op een gebrek aan vertrouwen dat de ACC daadwerkelijk iets kan doen aan corruptie.⁷⁵

Sinds het begin van de werkzaamheden van de ACC in juli 2001 tot eind 2005 werd 10% van de 551 door de ACC onderzochte zaken voor de rechter gebracht.

⁶⁶ EIU, [Country Report Sierra Leone](#), maart 2006, p. 11.

⁶⁷ EIU, [Country Report Sierra Leone](#), maart 2006, p. 12.

⁶⁸ De ACC werd in het leven geroepen met de Anti-Corruption Act 2000, Part II art 2, en ging in juli 2001 van start: ACC: [Annual Report 2001](#).

⁶⁹ Anti-Corruption Act, Part III, art. 5.

⁷⁰ Anti-Corruption Act 2000, Part II art 2.

⁷¹ Anti-Corruption Act 2000, Part VI.

⁷² www.allafrica.com; *Attorney General frustrates Anti-Corruption*, 14 februari 2005.

⁷³ EIU, [Sierra Leone Country Report](#), juni 2004, p.12; HRW, [Security Council Trip to West Africa](#), 9 juni 2004.

⁷⁴ EIU, [Country Report Sierra Leone](#), maart 2006, p.13.

⁷⁵ EIU, [Sierra Leone Country Report](#), juni 2004, p.12; HRW, [Security Council Trip to West Africa](#), 9 juni 2004.

Eind 2005 waren 16 zaken nog in behandeling bij de rechtbank; 21 van de 35 afgeronde zaken hadden tot een veroordeling geleid.⁷⁶ Tot december 2005 heeft de ACC onderzoek gedaan naar beschuldigingen van corruptie tegen zes ministers.⁷⁷ Alleen de zaak tegen de minister van *Fishery and Marine Resources* werd afgesloten: de procureur-generaal besloot niet tot vervolging over te gaan.

Op 15 februari 2005 werd de *National Anti-Corruption Strategy* gepresenteerd. De strategie is de uitkomst van een tweedaagse nationale conferentie, die begin februari 2005 plaatsvond. De strategie biedt een referentiekader voor de corruptiebestrijding en bevat strategische actieplannen bedoeld om de nationale corruptiebestrijding beter te coördineren.⁷⁸ Het document beoogt de bevolking meer te betrekken bij de corruptiebestrijding.

*Waarheids- en Verzoeningscommissie*⁷⁹

Op 27 juni 2005 bracht de regering een *White Paper* uit waarin de regering enkele aanbevelingen van de Waarheids- en Verzoeningscommissie (*Truth and Reconciliation Commission –TRC*) heeft geaccepteerd.⁸⁰ Andere aanbevelingen van de TRC werden echter niet overgenomen, zoals de aanbeveling om de functie van procureur-generaal te scheiden van die van minister van Justitie⁸¹ en de aanbeveling om de doodstraf af te schaffen.⁸² De aanbevelingen die in het *White Paper* zijn overgenomen, zijn gedurende de verslagperiode nog niet geïmplementeerd. De regering heeft nog geen plan van aanpak opgesteld voor de implementatie van de aanbevelingen.⁸³

Op 8 augustus 2005 werd de eindrapportage van de TRC openbaar gemaakt en wijd verspreid met behulp van UNAMSIL.⁸⁴ Op 9 februari 2006 presenteerde de *Truth and Reconciliation Working Group* een middelbare school-versie van het eindrapport van de TRC.⁸⁵

⁷⁶ US DoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p. 9.

⁷⁷ UNSC, *27th report of the SG on UNAMSIL*, 12 december 2005, p. 2, par.8.

⁷⁸ ACC, *National Anti-Corruption Strategy*, 15 februari 2005; www.allafrica.com: *Kabbah to launch National Anti-Corruption Strategy*, 11 februari 2005.

⁷⁹ Zie ook paragraaf 2.1.2.

⁸⁰ UNSC, *27th report of the SG on UNAMSIL*, 12 december 2005, p. 10, par. 51; EIU, *Country Report Sierra Leone*, September 2005, p. 14; US DoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p. 10.

⁸¹ EIU, *Country Report Sierra Leone*, september 2005, p. 14-15.

⁸² ECOSOC, 15 februari 2006, p. 4, par. 5; UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 10.

⁸³ UNSC, *27th report of the SG on UNAMSIL*, 12 december 2005, p. 10, par. 51; ECOSOC, 15 feb 2006, p.13. par. 50.

⁸⁴ ECOSOC, 15 feb 2006, p.13. par. 50; USDoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, 2006, p. 10

⁸⁵ Concord Times, *Secondary school version of the TRC report launched*, 13 februari 2006, op: www.allafrica.com.

De aanbevelingen van de Commissie betreffen met name de verbetering van de mensenrechtensituatie, het verstevigen van de rechtsstaat en het versterken van de nationale veiligheid.

De *National Human Rights Commission* (NHRC) zal fungeren als *Follow-Up Committee* van de TRC en verantwoordelijk zijn voor de implementatie van de aanbevelingen.⁸⁶ De NHRC is nog niet operationeel.

Het Speciale Strafhof

De negen door het Speciale Strafhof aangeklaagden die ook daadwerkelijk gevangen zitten, worden in drie groepen van drie berecht, zodat leden van dezelfde groepering tegelijkertijd voor de rechter verschijnen.⁸⁷

Op 3 juni 2004 begonnen de rechtszaken tegen de drie aangeklaagde CDF-leden, onder wie voormalig minister van Binnenlandse Zaken Samuel Hinga Norman. Op 5 juli 2004 begonnen de rechtszaken tegen de drie gedetineerde RUF-leden (Sesay, Morris Kallon en Augustine Gbao). De rechtszaken tegen de CDF en het RUF worden per maand afgewisseld. Er zijn geen aanwijzingen voor publieke onrust in reactie op de rechtszaken.⁸⁸ Op 7 maart 2005 begonnen ten slotte de rechtszaken tegen de drie aangeklaagde AFRC-leden.⁸⁹ Alle rechtszaken werden gedurende de verslagperiode voortgezet.

Op 29 maart 2006 werd de voormalige Liberiaanse president Charles Taylor overgedragen aan het Speciale Strafhof. Op 5 maart 2006 had de Liberiaanse president Ellen Johnson-Sirleaf officieel om uitlevering van Taylor gevraagd. Taylor ontvluchtte in de nacht van 27 op 28 maart 2006 zijn huis in Calabar, in het zuiden van Nigeria, waar hij sinds de zomer van 2003 verbleef. Op 29 maart 2006 werd hij door de Nigeriaanse politie opgepakt nabij de grens met Kameroen. President Obasanjo van Nigeria gaf meteen opdracht Taylor uit te zetten naar Liberia. De *United Nations Mission in Liberia* (UNMIL) droeg Taylor vervolgens over aan het Speciale Strafhof.⁹⁰ Omdat werd gevreesd dat de gevangenschap van

⁸⁶ UNSC, *27th report of the SG on UNAMSIL*, 12 december 2005, p. 10, par. 51.

⁸⁷ HRW, *Justice in motion. The trial phase of the Special Court for Sierra Leone*, oktober 2005, p. 7-8. Zie ook paragraaf 2.1.2.

⁸⁸ UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004; UNSC, *23th report of the SSG on UNAMSIL*, 9 september 2004; UNGA, 9 september 2004, par. 71; EIU, *Country Report Sierra Leone*, september 2004, p. 14; OCHA, *Humanitarian situation report May/June 2004*, 30 juni 2004; IRIN, *First war crimes trial starts at UN-backed court*, 4 juni 2004.

⁸⁹ IRIN, *Third war crimes trial starts, AFRC leaders in dock*, 7 maart 2005.

⁹⁰ *Chief prosecutor announces the arrival of Charles Taylor at the Special Court*, 29 maart 2006, op: www.sc-sl.org; IRIN, *Handcuffed Taylor deposited at war crimes court*, 29 maart 2006; Volkskrant, *Charles Taylor opgepakt en vastgezet*, 30 maart 2006; IRIN, *Taylor captured by Nigerian police*, 29 maart 2006; Volkskrant, *Taylor op weg naar Sierra Leone-tribunaal*, 29 maart 2006; IRIN, *Outcry as Taylor goes missing*, 28 maart 2006; IRIN, *Taylor*

Taylor in Freetown zou leiden tot instabiliteit in de West-Afrikaanse regio, werd Taylor op 20 juni 2006 voor berechting overgebracht naar Den Haag. Berechting zal plaatsvinden door het Speciale Strafhof.⁹¹

*Relatie met de buurlanden*⁹²

Sierra Leone onderhoudt goede banden met zijn buurlanden. Tussen Sierra Leone, Liberia en Ivoorkust werd in 1973 de *Mano River Union* (MRU) opgericht als douane- en samenwerkingsovereenkomst. De MRU leidde sinds het begin van de jaren 1990 een slapend bestaan. Onder druk van de onrust in de regio en gestimuleerd door de internationale gemeenschap werd in 2001 een poging gedaan de MRU nieuw leven in te blazen. De internationale gemeenschap leek echter meer op ECOWAS en de VN te vertrouwen om de regionale instabiliteit te beteugelen.

Op 20 mei 2004 werd de MRU door een top van de presidenten van de Mano River-landen nieuw leven ingeblazen. De drie leiders committeerden zich aan het bevorderen van vertrouwen, veiligheid en duurzame ontwikkeling in de subregio. De VN ziet de MRU als een belangrijke factor om samenwerking tussen de drie landen te bevorderen.⁹³

- *Guinee*

De relatie tussen Sierra Leone en Guinee is goed, met uitzondering van een grensgeschil over het plaatsje Yenga, in het gebied Kissi Teng, in het district Kailahun, langs de oostelijke grens met Sierra Leone.⁹⁴ Begin september 2004 kwamen de presidenten Kabbah van Sierra Leone en Conté van Guinee tot overeenstemming dat Yenga bij Sierra Leone hoorde, waarbij zij zich baseerden op een verdrag tussen het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk uit 1912.⁹⁵ Dat verdrag bepaalde dat de grens wordt gevormd door de oever van de rivier tussen Sierra Leone en Guinee. Onduidelijkheid bestaat over de uitleg van het begrip 'oever'.⁹⁶

disappears from exile mansion, 28 maart 2006; IRIN, *Obansanjo agrees to hand-over Taylor*, 25 maart 2006.

⁹¹ Special Court for Sierra Leone, *Charles Taylor tresferred to The Hague*, 20 juni 2006, op: www.allafrica.com; Inter Press Service, *Mixed feelings over Charles Taylor's transfer to The Hague*, 20 juni 2006, op: www.allafrica.com; Concord Times, *At The Hague: Taylor not allowed phone calls*, 23 juni 2006, op: www.allafrica.com.

⁹² Zie voor een uitgebreide beschrijving van de eerdere ontwikkelingen het algemene ambtsbericht Sierra Leone van maart 2004.

⁹³ UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004; EIU, *Country Report Sierra Leone*, september 2004, p.17; UNSC, *Progress report of the SG on ways to combat subregional and cross-border problems in West Africa*, 11 februari 2005.

⁹⁴ Zie voor de voorgeschiedenis het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van 25 april 2005.

⁹⁵ UNSC, *24th report of the SG on UNAMSIL*, 10 december 2004; UNSC, *23th report of the SG on UNAMSIL*, 9 september 2004; IRIN, *Guinea hands back disputed border village*, 7 september 2004; EIU, *Country Report Sierra Leone*, december 2004, p.15.

⁹⁶ Concord Times, *The fate of Yenga still indecisive*, 6 februari 2006, op: www.allafrica.com.

Op 28 juli 2005 vond in Freetown een bijeenkomst plaats tussen de drie Mano River landen (Sierra Leone, Liberia en Guinee)⁹⁷ om onder meer het conflict over Yenga te bespreken. In een gezamenlijke slotverklaring gaven de drie leiders aan te streven naar een vreedzame oplossing voor het grensgeschil. Zij sloten daarbij aan bij de eerder genoemde verklaring van september 2004. Het proces om, met behulp van Britse en Franse experts, de exacte grens vast te stellen ging op 20 augustus 2005 van start.⁹⁸

Ondanks de afspraken van september 2004 en juli 2005 bleef Guinee ook gedurende de verslagperiode aanwezig in Yenga.⁹⁹ Volgens de Sierra Leoneanse regering en mensenrechtenorganisaties werd de lokale bevolking gedurende de verslagperiode door Guinese soldaten lastiggevallen en geïntimideerd.¹⁰⁰ Bewoners van enkele dorpen langs de grens werden gedwongen hun huizen en eigendommen achter te laten en vluchtten naar nabijgelegen dorpen.¹⁰¹

- *Ivoorkust*

De onrustige situatie in Ivoorkust heeft geen directe gevolgen voor de relatie met Sierra Leone. In Sierra Leone bevinden zich vrijwel geen Ivoriaanse vluchtelingen.

2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie

In dit hoofdstuk worden de militaire ontwikkelingen en de veiligheidssituatie in Sierra Leone besproken en komen de groepen aan de orde die hierop van invloed (kunnen) zijn, te weten: UNAMSIL, UNIOSIL, het regeringsleger en de politie en de voormalige strijders en jongeren.¹⁰²

Algemeen

Hoewel de veiligheidssituatie in Sierra Leone in de verslagperiode verbeterde, bestaan er nog risico's voor de stabiliteit en veiligheid van het land.

⁹⁷ Zie hieronder voor informatie over de Mano River Union.

⁹⁸ UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 5, par. 23; Concord Times, *Avoiding another border crisis*, 20 april 2006, op: www.allafrica.com.

⁹⁹ UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 7, par. 29; Concord Times, *Avoiding another border crisis*, 20 april 2006, op: www.allafrica.com.

¹⁰⁰ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 3.

¹⁰¹ UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 9.

¹⁰² Zie voor de *Civil Defence Forces (CDF)/Kamajors*, het *Revolutionary United Front (RUF)* en de *Armed Forces Revolutionary Council (AFRC)* het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van april 2005.

De algemene veiligheidssituatie in Sierra Leone bleef gedurende de verslagperiode rustig.¹⁰³ Het vertrek van UNAMSIL eind december 2005 heeft niet geleid tot veiligheidsproblemen.

Het hele land is voor iedereen toegankelijk. De Sierra Leonese autoriteiten hebben de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in het hele land overgenomen van UNAMSIL. De beveiliging van het Speciale Strafhof werd eind november 2005 overgenomen door 250 militairen van de *United Nations Mission in Liberia* (UNMIL).¹⁰⁴

Er hebben zich in de verslagperiode geen schermutselingen voorgedaan tussen de voormalige strijdende partijen in Sierra Leone. De politie (*Sierra Leone Police* (SLP)) was gedurende de verslagperiode in staat de interne vrede en veiligheid te waarborgen zonder hulp van UNAMSIL.¹⁰⁵

Alle 150 *chiefdoms*, inclusief het laatste *chiefdom* Kissi Tongi in het district Kailahun, zijn door de VN en de Sierra Leonese overheid veilig verklaard voor terugkeer van vluchtelingen uit de regio en binnenlands ontheemden.¹⁰⁶

In de diamantgebieden is geen sprake van schermutselingen. Dit geldt ook voor de grensgebieden met Liberia en Guinee, inclusief het gebied bij Yenga in het district Kailahun.

Er zijn geen externe bedreigingen voor de veiligheid in Sierra Leone. De situatie in Liberia heeft zich verder gestabiliseerd.¹⁰⁷ De SLP en het RSLAF zetten hun gezamenlijke grenspatrouilles, zonder operationele steun van UNAMSIL, voort.¹⁰⁸ In de verslagperiode werden geen berichten ontvangen over aanvallen vanuit Liberia.¹⁰⁹

¹⁰³ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 3, par. 11; UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 1, par. 2; UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 2, par. 5.

¹⁰⁴ Resolutie VN-Veiligheidsraad S/RES/1626 (2005), 19 september 2005; UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 5, par. 23; EIU, Country Report Sierra Leone, december 2005, p. 15.

¹⁰⁵ UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 2, par. 5; UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 3, par. 11.

¹⁰⁶ UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004; OCHA, Humanitarian situation report March 2004, 13 april 2004.

¹⁰⁷ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 3, par. 16.

¹⁰⁸ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 3, par. 16; UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 3, par. 11.

¹⁰⁹ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 11.

De belangrijkste bedreiging voor de stabiliteit en veiligheid van Sierra Leone is de hoge werkloosheid onder de bevolking, met name onder de jeugd, gekoppeld aan frustratie over het functioneren van de overheid en woede over de aanhoudende corruptie. De woede en frustratie worden openlijk geventileerd.

De Waarheids- en Verzoeningscommissie concludeerde in haar eindrapportage¹¹⁰ dat veel van de oorzaken van de burgeroorlog nog niet zijn weggenomen en daarom een gevaar vormen voor de stabiliteit in het land. Globaal noemt de Commissie als oorzaken slecht bestuur, wijdverbreide corruptie en het niet respecteren van de mensenrechten (zie paragraaf 2.1.2).¹¹¹

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties wijst als belangrijkste factoren die de veiligheid van Sierra Leone bedreigen aan: grote armoede en politieke onvrede met name onder het hoge aantal werkloze jongeren, wijdverbreide corruptie, het zwakke rechtssysteem, en gebrek aan geld en capaciteit bij de regering waardoor de dienstverlening door de overheid wordt belemmerd.¹¹²

UNAMSIL¹¹³

Het mandaat van UNAMSIL¹¹⁴ werd op 30 juni 2005 verlengd tot 31 december 2005.¹¹⁵ Op 15 december 2005 verlieten de laatste 290 militairen van UNAMSIL Sierra Leone.¹¹⁶ Op 31 december 2005 liep het mandaat van UNAMSIL definitief af.¹¹⁷

De gebieden waaruit UNAMSIL zich heeft teruggetrokken zijn stabiel. De hoge werkloosheid onder jongeren en ex-strijders (zie hieronder) vormen echter een bedreiging van zowel de politieke stabiliteit als de veiligheidssituatie.

UNIOSIL

Op 1 januari 2006 werd het *United Nations Integrated Office in Sierra Leone* (UNIOSIL), als opvolger van UNAMSIL, opgericht voor een periode van 12 maanden. UNIOSIL is een burgermissie en heeft tot doel de regering van Sierra Leone te ondersteunen op die gebieden die bijdragen aan stabiliteit en duurzame ontwikkeling. Zo zal UNIOSIL de regering van Sierra Leone onder meer

¹¹⁰ De eindrapportage van de Waarheids- en Verzoeningscommissie is te vinden op www.ictj.org.

¹¹¹ Reuters, *Causes of Sierra Leone war still present – report*, 6 oktober 2004.

¹¹² UNSC, *27th report of the SG on UNAMSIL*, 12 december 2005, p. 1, par. 2.

¹¹³ Zie voor eerdere ontwikkelingen het algemene ambtsbericht Sierra Leone maart 2004.

¹¹⁴ Meer informatie over UNAMSIL is te vinden op www.un.org/dpts/dpko/missios/unamsil.

¹¹⁵ VN-Veiligheidsraadresolutie 1610 (30 juni 2005).

¹¹⁶ UN News Service, *UN peacekeepers depart Sierra Leone to high praise from Annan*, 15 december 2005, op www.allafrica.com; ANP, *Laatste blauwhelmen verlaten Sierra Leone*, 15 december 2005.

¹¹⁷ EIU, *Country Report Sierra Leone*, maart 2006, p. 14

ondersteunen bij de capaciteitsopbouw van de staatsorganen, bij het verbeteren van de mensenrechten, het bestrijden van corruptie en het versterken van de onafhankelijkheid en de capaciteit van het justitieel apparaat.¹¹⁸ Ook zal UNIOSIL bijdragen aan transparante en vrije presidentsverkiezingen in 2007.

Het regeringsleger

Het Sierra Leonese leger heet sinds 1 april 2002 de *Republic of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF). Het regeringsleger is in het hele land gestationeerd en bestaat uit soldaten uit het oude regeringsleger en ex-rebellen van de CDF/Kamajors, het RUF en de AFRC¹¹⁹. Het leger heeft de verantwoordelijkheid voor de veiligheid volledig overgenomen van UNAMSIL.

Herstructurering en training door het Britse *International Military Advisory and Training Team* (IMATT) zorgen ervoor dat de effectiviteit van het leger steeds beter wordt.¹²⁰

Gedurende de verslagperiode zijn de belemmeringen voor de effectiviteit van het leger op het gebied van transport voor een groot deel weggenomen. De communicatiemogelijkheden binnen het leger zijn gedurende de verslagperiode verbeterd, hoewel radioverbindingen met onderdelen in het veld nog niet mogelijk zijn. Grootste belemmeringen voor de effectiviteit van het leger vormden gedurende de verslagperiode het gebrek aan accommodatie en een tekort aan diesel.¹²¹

Gedurende de verslagperiode is de moreel van het leger verbeterd. In april 2006 was het leger beter uitgerust dan de politie. Van afgunst van het leger ten aanzien van de politie, waar ten tijde van het vorige algemeen ambtsbericht melding werd gemaakt, is geen sprake meer. In het leger komt corruptie voor. Om de corruptie tegen te gaan is een officier van IMATT geplaatst op de afdeling inkoop van het leger.

De relatie tussen leger en politie is gedurende de verslagperiode verbeterd. De militaire leiding erkent de leidende rol van de politie in interne veiligheidskwesities. Wel blijven in sommige delen van het leger en de

¹¹⁸ UNSC, 25th report of the Secretary-General on UNAMSIL, add. 2, 28 juli 2005, p. 2, par. 5-6; EIU, Country Report Sierra Leone, maart 2006, p. 15; UN News Service, *As UN peacekeepers leave Sierra Leone, Annan pledges help to consolidate stability*, 30 december 2005, op www.allafrica.com.

¹¹⁹ Zie par 3.4.4. voor aantallen soldaten afkomstig van respectievelijk het oude regeringsleger en de afzonderlijke voormalige rebellenbewegingen.

¹²⁰ UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004; UNSC, 23th report of the SG on UNAMSIL, 9 september 2004; UNSC, 24th report of the SG on UNAMSIL, 10 december 2004; ICG, 8 december 2004, p.16.

¹²¹ UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 3, par. 12; UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 3, par. 9.

maatschappij fundamentele misvattingen bestaan over de rol van de politie. Gezamenlijke operaties in de grensgebieden wijzen op nauwere samenwerking tussen leger en politie.¹²²

Begin april 2006 telde het RSLAF nog circa 10.000 manschappen. Een destabiliserende werking zou de inkrimping niet hebben, omdat de soldaten vrijwillig en met een gunstige financiële regeling vertrekken. Bovendien krijgen de vertrekkende soldaten trainingen aangeboden.

De politie

De *Sierra Leone Police* (SLP) is de eerstverantwoordelijke voor de binnenlandse veiligheid. De SLP was eind 2005 aanwezig in het hele land. In het hele land zijn 74 politiebureaus en 112 politiestations opgezet. Gebrekkige infrastructuur, met name het gebrek aan accommodatie, belemmert de versterking en effectieve inzet van de politie in de provincies.¹²³

De politie treedt over het algemeen gedisciplineerd op, al kwamen gedurende de verslagperiode nog steeds meldingen binnen van diefstal en afpersing door, en omkoping en onprofessioneel gedrag van politie.¹²⁴ Zo zou het mogelijk zijn vonnissen te ‘kopen’ en werpen politieagenten soms wegblokkades op om passanten geld af te persen. Op deze manier proberen ze in hun levensonderhoud te voorzien wanneer de uitbetaling van hun salarissen uitblijft.

Klachten over het functioneren van de politie werden gedurende de verslagperiode behandeld door de *Police Complaints Commission* (PCC) en de *Complaints, Discipline and Internal Investigations Department* (CDIID). In 2005 ontving de CDIID 400 klachten en legde disciplinaire maatregelen op aan 150 politieagenten. Ook bij de *Police Council*, bestaande uit onder meer de vice-president, de minister voor Binnenlandse Zaken en de inspecteur-generaal, konden schriftelijk klachten worden ingediend.¹²⁵

De politie wordt getraind door de Britten en UNIOSIL. De bouw van klaslokalen en slaapplekken voor de politieschool Hastings is voltooid. Hierdoor is de capaciteit van de politieschool met 50% toegenomen.¹²⁶ In Bo, Makeni en Kenema

¹²² UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 7, par. 34.

¹²³ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 6, par. 32; UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 3, par. 13; UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 3, par. 9 en p. 4, par. 13.

¹²⁴ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 2 en 4.

¹²⁵ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 4.

¹²⁶ UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 4, par. 13.

zijn drie regionale trainingscentra geopend en zijn barakken gebouwd om onderdak te bieden aan de deelnemers.¹²⁷

In april 2006 telde het politiekorps circa 8.700 man, waarmee de doelstelling van 9.000 politieagenten per eind 2006 bijna is gehaald.

Voormalige strijders en werkloze jongeren

Sinds het einde van het DDR-programma is de nadruk verschoven van ex-strijders naar jeugd in het algemeen.¹²⁸

De grote aantallen werkloze jongeren, waaronder veel ex-strijders, in stedelijke en mijnbouwgebieden kunnen op termijn een gevaar vormen voor de veiligheid in Sierra Leone en een ondermijning zijn van het staatsgezag in het land¹²⁹.

Regionale aspecten

- *Liberia*

De huidige situatie in Liberia levert geen onmiddellijke bedreiging meer op voor de veiligheidssituatie in Sierra Leone. De situatie in Liberia heeft zich gedurende de verslagperiode verder gestabiliseerd.¹³⁰ De verlenging van het mandaat van UNMIL tot 30 september 2006¹³¹ draagt bij aan de stabiliteit in Liberia en heeft een positief effect op Sierra Leone. Hernieuwde strijd in Liberia zou kunnen overslaan naar de grensgebieden in Sierra Leone en zou vluchtelingenstromen op gang kunnen brengen.

- *Ivoorkust*

De ontwikkelingen in Ivoorkust kunnen een destabiliserend effect hebben op Sierra Leone: rebellen in Ivoorkust zijn gerekruteerd uit verschillende buurlanden, waaronder Sierra Leone. Als de onrust in Ivoorkust aanhoudt, kan dat een destabiliserend effect hebben op de subregio, dus ook op Sierra Leone.

2.4 Sociaal-economische situatie

Sierra Leone is het op één na armste land van de wereld en staat op de 176ste plaats op de *Human Development Index*.¹³²

Het staken van de vijandelijkheden in november 2000 en de verbetering van de veiligheidssituatie hebben grote invloed gehad op de algehele economische en sociale situatie. Het openbare leven is op gang gekomen, lokale markten functioneren en er is een begin gemaakt met de wederopbouw van het land. De

¹²⁷ UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 3, par. 14.

¹²⁸ UNSC, 23th report of the SG on UNAMSIL, 9 september 2004.

¹²⁹ ICG, 2 september 2003; UNSC, 19th report of the SG on UNAMSIL, 5 september 2003.

¹³⁰ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 3, par. 16.

¹³¹ Resolutie Veiligheidsraad, S/RES/1667, 31 maart 2006.

¹³² Human Development Index, in: Human Development Report 2005, p. 219-222.

bevolking is gematigd optimistisch over de toekomst, is mondig en uit zich bij gelegenheid kritisch jegens de overheid. Maar het zal zelfs bij substantiële investeringen nog jaren duren voordat Sierra Leone zich enigszins uit de armoede opgewerkt kan hebben.

50% Van de bevolking leeft in grote armoede (minder dan USD 1 per dag); 70% van de bevolking leeft van minder dan 2 USD per dag.

De indicatoren voor de sociaal-economische situatie laten geen gunstig beeld zien. Terwijl aan de ene kant vluchtelingen en ontheemden naar hun woonplaatsen terugkeren, trekken aan de andere kant de jongeren naar de steden in de hoop daar werk te vinden. Hierdoor ontstaat de situatie dat er meer mensen gevoed moeten worden, terwijl er minder (jonge) mensen op het platteland aanwezig zijn om voedsel te verbouwen. Het gebrek aan menskracht op het platteland wordt nog verergerd door het feit dat meer dan 50% van de bevolking jonger is dan 15 jaar. De voedselproductie in Sierra Leone bevond zich in 2003 circa 86% van het vooroorlogse niveau. 26% van de bevolking heeft gebrek aan voedsel.

De gezondheidssituatie in het land blijft zorgwekkend. De drinkwater- en sanitatiefaciliteiten zijn in Sierra Leone zeer beperkt en variëren per regio. Een groot deel van de bevolking is aangewezen op water uit beken en/of rivieren. Open velden worden gebruikt voor sanitatie. Hierdoor, maar ook doordat mensen onvoldoende kennis hebben van hygiëne, verspreiden zich dodelijke ziekten.

64% van de bevolking ouder dan 15 jaar is analfabeet¹³³.

Er is sprake van een onsamenhangend sociaaleconomisch beleid en een stijgende werkloosheid in een neergaande economie. De inflatie is in 2004 flink opgelopen. Was de inflatie in 2003 nog 7,6%, in 2004 kwam de inflatie uit op bijna 15%. Medio 2005 was de inflatie gedaald tot 11%.¹³⁴ In 2004 kende Sierra Leone een economische groei van 7,4%.¹³⁵ Voor 2006 wordt een economische groei voorspeld van 7,1%.¹³⁶ 50% van het overheidsbudget is afkomstig van donoren.¹³⁷

De werkloosheid in Sierra Leone is hoog: 70% van de bevolking is werkloos.¹³⁸ Het betreft voornamelijk jongeren, onder wie veel ex-strijders, in de steden. Door de corruptie en het slecht functionerende rechtssysteem kent Sierra Leone geen gunstig investeringsklimaat. Hierdoor is op korte termijn geen groei van het aantal banen te verwachten.

¹³³ EIU, Country Report Sierra Leone, september 2004, p.22.

¹³⁴ UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 6, par. 25.

¹³⁵ UNSC, 26th report of the SG on UNAMSIL, 20 september 2005, p. 6, par. 25.

¹³⁶ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 8, par. 39.

¹³⁷ UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 9, par. 39.

¹³⁸ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 8, par. 42.

De regering heeft gedurende de verslagperiode zijn controle over de diamantwinning verder vergroot door middel van het uitgegeven van mijnvergunningen. De overheidsinkomsten uit legale diamantexport zijn de laatste jaren sterk toegenomen, van \$10 miljoen in 2000, tot \$130 miljoen in 2004 en \$109 in de eerste negen maanden van 2005.¹³⁹ Nog circa 50% van alle diamantwinning vindt echter plaats zonder vergunning van de overheid.¹⁴⁰ De opbrengsten van deze illegale diamantwinning loopt de overheid dus mis.

Om meer inkomsten te genereren probeert de overheid de diamanthandel beter te gaan beheersen en heeft hiertoe een *High Level Steering Group* opgericht. Het nieuwe beleid is gericht op het uitschakelen van de buitenlandse tussenpersonen in de handel en deze te vervangen voor Sierra Leoners.

¹³⁹ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 7, par. 37. In 1999 bedroeg de opbrengst van legale diamantexport slechts USD 1.2 miljoen in 1999 (Reuters, 23 april 2002).

¹⁴⁰ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 7, par. 38.

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen

Sierra Leone is partij bij de volgende internationale mensenrechtenverdragen¹⁴¹:

- VN Verdrag voor de Eliminatie van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (geratificeerd in 1988);
- het Verdrag voor de Rechten van het Kind (geratificeerd in 1990; in 2001 ratificeerde Sierra Leone tevens de twee optionele protocollen inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten; en inzake de handel in kinderen, kinderprostitutie en pornografie);
- het Internationaal Verdrag voor de Eliminatie van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (sinds 1969);
- het Verdrag tegen Marteling (sinds 2001);
- de African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights (sinds 1983).

Sierra Leone is verder toegetreden tot¹⁴²:

- het Internationaal Verdrag voor Burger- en Politieke Rechten (inclusief het Protocol van 1967; toegetreden in 1996);
- het Internationaal Verdrag voor Economische, Sociale and Culturele Rechten (toegetreden in 1996);
- het Verdrag voor de Status van Vluchtelingen (inclusief Protocol van 1967; toegetreden in 1981);
- het Verdrag tegen Mijnen (sinds 2001).

De Sierra Leoonse autoriteiten hebben al geruime tijd niet voldaan aan hun verplichtingen te rapporteren aan organen van toezicht. Er zijn sinds 1996 geen rapporten van Sierra Leone verschenen.¹⁴³

Sierra Leone heeft een overeenkomst met de Verenigde Staten bekrachtigd die is gericht tegen het Internationaal Strafhof in Den Haag.¹⁴⁴ Het parlement in Freetown ratificeerde op 6 mei 2003 de overeenkomst die stelt dat beide partijen geen mensen van elkaars nationaliteit uitleveren aan het Internationaal Strafhof.¹⁴⁵ Amnesty International stuurde in reactie hierop een open brief aan president Kabbah van Sierra Leone waarin wordt aangedrongen op verwerping van de

¹⁴¹ www.unhchr.ch

¹⁴² www.unhchr.ch

¹⁴³ www.unhchr.ch, www.unhcr.ch en www.un.org

¹⁴⁴ Sierra Leone is het eerste land dat een dergelijke bilaterale wederzijdse overeenkomst met de Verenigde Staten daadwerkelijk heeft geratificeerd.

¹⁴⁵ AFP/ANP, 6 mei 2003.

overeenkomst omdat deze zou indruisen tegen verplichtingen onder internationaal recht en de verplichtingen van Sierra Leone als partij bij het Statuut van Rome inzake het ICC.¹⁴⁶ Sierra Leone was één van de eerste landen die partij werd bij het Statuut van Rome.

3.1.2 Nationale wetgeving

De grondwet van 1991 is van kracht. De grondwet is gebaseerd op de algemene principes van de rechtsstaat en bevat waarborgen tegen schending van de mensenrechten.

3.2 Toezicht

Overheidsmechanismen

Op 30 juli 2004 keurde het parlement een wet goed tot instelling van de, in het Akkoord van Lomé voorziene, *National Human Rights Commission* (NHRC). Deze nationale commissie is opgezet in samenwerking met UNAMSIL.¹⁴⁷ De NHRC zal fungeren als *Follow-Up Committee* van de TRC en verantwoordelijk zijn voor de implementatie van de aanbevelingen. De NHRC is echter nog niet operationeel.¹⁴⁸ Na het vertrek van UNAMSIL, heeft UNIOSIL de technische assistentie aan de NCHR overgenomen.

In het parlement is ook een Commissie Mensenrechten, die zich met name richt op het toetsen van wetgeving aan de mensenrechten. De exacte afbakening van taken tussen deze parlementaire commissie en de NHCR is nog niet bekend, maar mogelijk zal de parlementaire commissie mensenrechtenzaken gaan rapporteren aan de NHCR. De parlementaire mensenrechtencommissie nam in 2005 wetgeving aan tegen mensenhandel, hield openbare discussies over mensenrechten en werkte samen met internationale organisaties om mensenrechtengerelateerde initiatieven te ontplooiën.¹⁴⁹

De overheid kent een *National Commission for Democracy and Human Rights* (NCDHR), opgericht in 1996 met als doel het bevorderen van de democratie. De commissie kampt echter met gebrek aan fondsen en doet weinig aan toezicht op de naleving van mensenrechten. Onduidelijk is wat rol van de NCDHR zal zijn, zodra de NHRC operationeel is.

¹⁴⁶ Amnesty International, Government should denounce impunity agreement with the US (AFR 51/004/2003), 8 mei 2003; Amnesty International, Open letter tot the President of Sierra Leone urging rejection of the impunity agreement with the United States of America on the International Criminal Court (IOR 40/011/2003), 8 mei 2003.

¹⁴⁷ UNGA, 9 september 2004, par. 65; UNSC, 23th report of the SG on UNAMSIL, 9 september 2004.

¹⁴⁸ UNSC, 27th report of the SG on UNAMSIL, 12 december 2005, p. 10, par. 51.

¹⁴⁹ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 10.

Niet-gouvernementele organisaties (NGO's)

Lokale en internationale mensenrechtenorganisaties kunnen in het algemeen ongehinderd door de overheid onderzoek doen en over hun bevindingen rapporteren. Zij kunnen zich door het hele land vrij bewegen. Eind 2005 waren 41 lokale mensenrechtenorganisaties verenigd in het *National Forum for Human Rights*. Hun activiteiten zijn met name gericht op voorlichting over mensenrechten. Een klein aantal lokale NGO's houdt zich actief bezig met het houden van toezicht op mensenrechtenschendingen.¹⁵⁰

Een groot aantal internationale NGO's is actief in Sierra Leone. Door de aard van hun werkzaamheden (veelal gericht op noodhulp) spelen zij een rol bij het toezicht op de naleving van mensenrechten. Tot deze NGO's behoren de Internationale Confederatie van het Rode Kruis (ICRC), de *Action Contre la Faim, Adventist Development and Relief Agency (ADRA), Africare, CARE, Caritas International, Children Aid Direct, Concern Worldwide, COOPI, CRS, Handicap International, International Rescue Committee, Medical Emergency Relief International (MERLIN), Oxfam, Save the Children Fund* en *World Vision*.

Internationale mensenrechtenorganisaties rapporteren met regelmaat over de situatie in Sierra Leone. *Human Rights Watch* heeft een vestiging in Freetown.

Tot eind 2005 was de *Human Rights Section* van UNAMSIL betrokken bij het toezicht op politiestations, gevangenen en justitie. Ook verzorgde UNAMSIL mensenrechtentrainingen aan politie en leger. De *Human Rights Section* had eind 2005, behalve in Freetown, acht regionale kantoren in onder meer Kenema, Port Loko, Makeni, Koidu, Moyamba en Kailahun. De *Human Rights Section* hield toezicht op de naleving van de mensenrechten en gaf technische assistentie.¹⁵¹ De *Human Rights Section* van UNAMSIL is na het vertrek van UNAMSIL opgegaan in de *Human Rights Section* van UNIOSIL.

3.3 Naleving en schendingen

De verbetering in de mensenrechtensituatie heeft gedurende de verslagperiode verder doorgezet. Het overheidsgezag is in het hele land hersteld. Er zijn geen aanwijzingen dat in Sierra Leone systematisch ernstige schendingen van de mensenrechten worden gepleegd. Klachten over schendingen worden onderzocht en de schuldigen worden vervolgd in overeenstemming met de wet.¹⁵²

Incidenteel komen nog schendingen voor, voornamelijk als gevolg van het nog gebrekkig uitgeruste veiligheidsapparaat, de nog niet overal goed functionerende

¹⁵⁰ US DoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p. 9-10.

¹⁵¹ UNGA, 9 september 2004, p.12, par.44; US DoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p. 10.

¹⁵² UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 8; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 2.

rechterlijke macht en de tekortschietende infrastructuur voor detenties.¹⁵³ De bevolking is mondig en roept bij gelegenheid de (lokale) overheid ter verantwoording.

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en pers en er bestaat een redelijke mate van persvrijheid in Sierra Leone.¹⁵⁴

De geschreven pers en de radio berichten vrij en in het algemeen zonder inmenging ook over veiligheidsaangelegenheden, corruptie en politieke zaken. In 2005 verschenen in Freetown meer dan 25 nieuwsbladen, waarvan de meeste onafhankelijk van de regering zijn en sommige gelieerd aan oppositiegroepen.¹⁵⁵ Radio blijft voor de grotendeels analfabete bevolking het belangrijkste medium. Verscheidene overheids- en particuliere radio- en televisiestations zenden onder meer binnenlands nieuws en commentaren uit.¹⁵⁶

De kwaliteit van de berichtgeving laat soms te wensen over. Journalisten doen niet altijd onpartijdig onderzoek en passen niet altijd hoor en wederhoor toe, waardoor publicaties soms eenzijdig zijn. Dit heeft onder meer te maken met slechte opleiding van journalisten. Er zijn berichten dat journalisten corrupt zijn en dat men verhalen kan 'kopen'.¹⁵⁷ In een poging de kwaliteit van de berichtgeving te verbeteren, werkt de *Sierra Leone Association of Journalists* in samenwerking met de regering aan een registratiesysteem voor journalisten.¹⁵⁸ Hierover is geen recentere informatie beschikbaar.

Smaad en laster vallen onder het strafrecht.¹⁵⁹ Dit houdt in dat een journalist, die wordt verdacht van smaad, in de gevangenis kan belanden. De drukker van een krant kan aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van hetgeen afgedrukt wordt. In de praktijk leidt dit dus tot een beperking van de persvrijheid.

Op 10 mei 2005 werd de waarnemend redacteur van de populaire krant *For di People*, Harry Yansaneh, door vijf personen in elkaar geslagen. Hij overleed op 28 juli 2005 aan zijn verwondingen. Op 26 augustus 2005 arresteerde de politie parlamentslid Fatmata Hassan Komeh en haar twee zonen. De drie werden op 30 augustus 2005 op borgtocht vrijgelaten. De zaak is niet voorgekomen, formeel

¹⁵³ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006.

¹⁵⁴ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁵⁵ Kranten van de overheid zijn onder meer: *Sierra News* en *Unity*; kranten die anti-overheid zijn, zijn onder meer: *For di People* en *Standard Times*; gematigde kranten zijn onder meer: *Salone* en *New Citizen*; een krant gelieerd aan de oppositiepartij APC is *Pool Newspaper*; en een krant voor de massa is *Exclusive*. US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁵⁶ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁵⁷ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁵⁸ US DoS, [Country Report 2004](#), 28 februari 2005, p.5.

¹⁵⁹ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

wegens vormfouten.¹⁶⁰ De mishandeling hield geen verband met de persvrijheid, maar betrof een privé-kwestie: Yansaneh bewoonde een huis dat eigendom was van het parlementslid. Toen hij weigerde op haar verzoek de woning te verlaten, zou zij de mishandeling hebben bevolen om haar argumenten kracht bij te zetten.

In november 2005 werd journalist Paul Kamara, oprichter en redacteur van de krant *For Di People*, vrijgelaten na beroep bij de Hoge Raad.¹⁶¹ Begin oktober 2004 was hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee keer twee jaar wegens het belasteren van de president.¹⁶²

De overheid beperkt de academische vrijheid niet.¹⁶³

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering. In het algemeen respecteert de overheid dit recht. Er zijn geen meldingen van restricties opgelegd aan politieke partijen, vakbonden of maatschappelijke organisaties. In de verslagperiode vonden enkele grote demonstraties plaats, waaronder politieke bijeenkomsten van de oppositie.¹⁶⁴ In de verslagperiode werd voor zover bekend geen enkele demonstratie verboden.

De verhoudingen in het parlement zijn zodanig dat van een echte oppositie nauwelijks sprake is.¹⁶⁵ Er zijn geen berichten van gerichte vervolging van politieke opposanten.

Begin december 2005 werd Charles Margai, de oprichter van de nieuwe politieke partij PMDC, in Bo opgepakt en gedurende korte tijd vastgehouden, onder meer wegens het houden van een illegale bijeenkomst. De bijeenkomst was illegaal omdat zijn partij nog niet officieel als politieke partij was geregistreerd. Korte tijd later werd Margai vrijgelaten.¹⁶⁶ De PMDC kon niet worden geregistreerd omdat de PPRC, waar partijen geregistreerd moeten worden, eind 2005 nog niet operationeel was. Alleen geregistreerde politieke partijen mogen politieke activiteiten ontplooiën.¹⁶⁷

¹⁶⁰ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁶¹ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 5, par. 7; US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁶² US DoS, [Country Report 2004](#), 28 februari 2005, p.5; IRIN, *Media watchdogs condemn two-year jail term for newspaper editor*, 7 oktober 2004; www.allafrica.com: *Journalist transferred to prison block used for violent or high security prisoners*, 25 februari 2005.

¹⁶³ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6.

¹⁶⁴ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 7.

¹⁶⁵ De SLPP heeft 83 zetels; de APC 27; de PLP 2.

¹⁶⁶ EIU, [Country Report Sierra Leone](#), maart 2006, p. 12.

¹⁶⁷ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 9.

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

De grondwet garandeert de vrijheid van godsdienst. De regering respecteert deze vrijheid in de praktijk en ook de bevolking is op het punt van religie zeer verdraagzaam. Er is geen staatsgodsdienst. Een kleine 60 % van de bevolking is moslim, ongeveer 30 % van de bevolking is christen, terwijl de resterende 10 % animistische godsdiensten belijdt.¹⁶⁸

3.3.4 Bewegingsvrijheid

De grondwet voorziet in de vrijheid van beweging binnen het land, van reizen naar het buitenland, van emigratie en repatriëring. De regering respecteert deze rechten in het algemeen. Het hele land is toegankelijk. Wel komt het nog incidenteel voor dat reizigers bij wegblokkades geld wordt afgeperst door de politie.¹⁶⁹

Reizen naar het buitenland

Het vliegveld Lungi, gelegen op 29 kilometer¹⁷⁰ ten noorden van Freetown, wordt bewaakt door het regeringsleger. Het wordt aangedaan door lokale en regionale maatschappijen (waaronder *Ghana Airways* en *Weasua Airtransport*) en eenmaal per week door de opnieuw opgerichte nationale maatschappij *Sierra Leone Airlines*, die beschikt over een oude Boeing 727. *Sierra Leone Airlines* heeft tussen begin december 2003 en 11 februari 2004 enkele rechtstreekse vluchten uitgevoerd op Amsterdam. Op 11 februari 2004 werden deze vluchten echter gestaakt. De internationale luchtvaartmaatschappij *SN Brussels* biedt tweemaal per week een rechtstreekse verbinding tussen Freetown en Brussel.

Reizigers worden op het vliegveld gecontroleerd door douane en immigratiediensten. Uitvoering van de controle is chaotisch mede door de aanwezigheid van niet-geautoriseerde personen die hun diensten aanbieden aan reizigers. Hierdoor is de kans aanwezig dat personen ongecontroleerd uit kunnen reizen via het vliegveld Lungi. Wel is onlangs de immigratiecontrole op het vliegveld Lungi verbeterd. Men is begonnen met de grootschalige verbouwing van de infrastructuur. De effecten hiervan moeten nog worden afgewacht.

De haven van Freetown is in slechte staat en wordt daardoor voornamelijk aangedaan door kleine kustvaartuigen en vissersschepen, en niet door schepen van grote internationale rederijen. De uitvoering van de controle door douane en immigratiedienst is niet sluitend, waardoor ongecontroleerde uitreis naar landen in de regio mogelijk is.

¹⁶⁸ US DoS, [Sierra Leone International Religious Freedom Report 2005](#), 8 november 2005.

¹⁶⁹ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 8.

¹⁷⁰ Dit is de afstand hemelsbreed. Via de weg, rondom een baai, is de afstand 187 kilometer.

Identiteitskaart

Sinds augustus 2000¹⁷¹ bestaat in Sierra Leone een nieuw systeem ter verkrijging van een identiteitskaart. Onder het nieuwe systeem moet elke burger van Sierra Leone van 16 jaar en ouder een nieuwe identiteitskaart aanvragen. Ook zullen alle gedemobiliseerde ex-strijders een identiteitskaart krijgen.¹⁷² Er zijn vier typen kaarten: respectievelijk voor Sierra Leoneese burgers van negentien jaar en ouder; voor Sierra Leoneese jongeren van zestien tot negentien jaar; voor niet Sierra Leoneese inwoners die de nationaliteit van een ECOWAS¹⁷³-staat hebben; en voor niet Sierra Leoneese inwoners die niet de nationaliteit van een ECOWAS-staat hebben. Personen jonger dan 16 jaar kunnen noch zelf noch via ouders of voogd een identiteitskaart aanvragen.

Ter verkrijging van een identiteitskaart dient de aanvrager een ingevuld aanvraagformulier in bij het *National Registration Secretariat* (NRS), een overheidsinstantie die kantoren heeft in Freetown en Bo (in Bo sinds eind juli 2001). De aanvraagformulieren zijn te koop bij een particulier bedrijf met vestigingen in Freetown en Bo en bij enkele mobiele eenheden die locaties in de hoofdstad bedienen. Een interview door het NRS met de aanvrager vormt onderdeel van de procedure. De aanvraag dient bij voorkeur te worden ondersteund door documenten (geboortebewijs, huwelijksakte, paspoort etc.), die de identiteit van de aanvrager ondersteunen. Bij gebrek daaraan wordt beslist op grond van door de aanvrager verstrekte mondelinge informatie (naam, talenkennis) en uiterlijk.¹⁷⁴ Het NRS neemt de beslissing of een aanvraag voor identiteitskaart wordt ingewilligd. De identiteitskaart zelf wordt, onder verantwoordelijkheid van de NRS, geproduceerd en afgegeven door het particuliere bedrijf.¹⁷⁵ Dit bedrijf is tevens belast met het opzetten van een centraal gegevensbestand voor vingerafdrukken, persoonsinformatie en foto's ten behoeve van de centrale regering. Aangezien het contract met dit bedrijf inmiddels is verlopen, worden sinds december 2004 geen nieuwe identiteitskaarten afgegeven.

¹⁷¹ In augustus 2000 is de eerste fase gestart van de afgifte van nieuwe identiteitskaarten aan overheidspersoneel. Deze fase is inmiddels afgerond. De tweede fase, die nog niet is afgerond, betreft de afgifte aan de bevolking en is van start gegaan op 10 januari 2001.

¹⁷² IRIN-WA-Update 1009 (2010704).

¹⁷³ ECOWAS: *Economic Community of West African States*

¹⁷⁴ Met name buiten Freetown ontbreekt het aanvragers vaak aan documenten als gevolg van een hoge mate van analfabetisme en non-registratie, terwijl na tien jaar burgeroorlog de vroeger bestaande, weliswaar onvolledige, bevolkingsregistratie vrijwel geheel vernietigd is.

¹⁷⁵ Deze procedure geldt ook voor niet-Sierra Leoneese inwoners die de nationaliteit van een ECOWAS-staat hebben en voor niet-Sierra Leoneese inwoners die niet de nationaliteit van een ECOWAS-staat hebben. Er is wel verschil in prijs. Bovendien is het de *Vetting Committee* in plaats van de *National Registration Secretariat* dat de nationaliteit van de aanvrager vaststelt.

Er zijn berichten dat de NRS corrupt zou zijn: de NRS zou soms ten onrechte beslissen dat een persoon voldoet aan alle voorwaarden voor het verkrijgen van een identiteitskaart.

Over de geldigheid van het oude model identiteitskaart (van voor augustus 2000) is door de autoriteiten nog geen definitieve uitspraak gedaan. De oude kaart blijft dan ook voorlopig geldig tot en met de daarin vermelde geldigheidsdatum.

Paspoort

Voor internationale reizen is het bezit van een paspoort noodzakelijk. Op 21 mei 2001 is een nieuw Sierra Leoons paspoort geïntroduceerd.¹⁷⁶ Paspoorten worden in Sierra Leone alleen centraal afgegeven door het departement van Immigratie in Freetown. Er is één type paspoort voor zowel minderjarigen als volwassenen. Zeelieden kunnen een zeemansboekje aanvragen (*seaman identity book*) maar dienen bij buitenlandse reizen eveneens in het bezit te zijn van een geldig paspoort.¹⁷⁷ In Freetown zijn op grote schaal vervalste reisdocumenten, visumstickers en visumondersteunende documenten in omloop.

Bij de aanvraag van een paspoort dient een origineel geboortebewijs (of een gelegaliseerde kopie) dan wel een bewijs van naturalisatie in Sierra Leone te worden overgelegd. Het overleggen van een identiteitskaart kan de aanvraag ondersteunen. Ten minste één interview vormt onderdeel van de afgifteprocedure, en de gegevens van de aanvrager worden vergeleken met eventueel reeds beschikbare paspoortgegevens van de aanvrager. De leges voor een paspoort bedraagt 40.000 Leones (circa USD 20).

Mannen en vrouwen van 16 jaar en ouder kunnen zelfstandig een paspoort aanvragen. Minderjarigen jonger dan 16 jaar kunnen niet zelfstandig een paspoort aanvragen. Toestemming van een volwassene (ouder, voogd, of persoon ‘in loco parentis’) is verplicht.

Sierra Leoners die buiten Sierra Leone wonen, kunnen een paspoort aanvragen bij de Sierra Leoonse ambassade. Wanneer betrokkene voor de eerste keer een Sierra Leoons paspoort aanvraagt, dient hij in persoon naar de Sierra Leoonse ambassade te gaan, waar hij een aanvraagformulier moet kopen en invullen. Het door betrokkene ingevulde formulier wordt met de vereiste onderliggende documenten (dat wil zeggen het originele geboortebewijs) door de ambassade via het ministerie van Buitenlandse Zaken doorgestuurd naar de *Immigration Department* in Sierra

¹⁷⁶ Het oude paspoort zal niet meer geldig zijn na 4 juni 2001, in de zin dat formeel na die datum niemand Sierra Leone zal kunnen verlaten op een oud paspoort. Wel kunnen mensen Sierra Leone nog inreizen op een oud paspoort.

¹⁷⁷ Zeemansboekjes worden slechts afgegeven aan meerderjarige zeelieden. De leges voor een zeemansboekje bedraagt Le 15.000 (ongeveer USD 7.50)

Leone. De *Immigration Department* geeft het paspoort uit en stuurt het via het ministerie van Buitenlandse Zaken naar betrokkene.

In het geval betrokkene zijn bestaande Sierra Leone paspoort wil verlengen en in het land waar hij woont geen Sierra Leone ambassade is gevestigd, hoeft betrokkene het paspoort niet in persoon aan te vragen.

De geldigheid van een paspoort is vijf jaar na datum van afgifte.

3.3.5 Rechtsgang

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht en de regering respecteert dit principe in de praktijk. De rechterlijke macht was in de afgelopen periode slechts in een gedeelte van het land operationeel, maar waar rechtbanken functioneerden, gaven zij over het algemeen blijk van aanzienlijke onafhankelijkheid. Traditionele rechtspraak vult het centrale rechtssysteem op grote schaal aan in gevallen van familierecht, erfrecht en landrecht, met name in de plattelandsgebieden.¹⁷⁸

Hoewel de grondwet en de lagere wetgeving voorzien in snelle berechting, leidde het gebrek aan personeel en faciliteiten binnen de rechterlijke macht in de praktijk veelal tot grote vertragingen in het juridisch proces: zaken worden vaak verdaagd, de rechtbanken hebben een grote achterstand en de gevangenen zitten overvol. Ook zijn niet altijd advocaten voor verdachten beschikbaar.¹⁷⁹ Corruptie komt ook binnen het justitieel apparaat veel voor¹⁸⁰: het komt voor dat straffen worden afgekocht.¹⁸¹

Gedurende de verslagperiode hield het Hooggerechtshof zittingen in Kono en Makeni.¹⁸² Verder functioneert het Hooggerechtshof alleen in de steden Freetown, Bo en Kenema.

In maart 2003 waren er, verdeeld over het land, 30 politierechtbanken (*Magistrate Courts*) operationeel.¹⁸³ In elk van de 12 districten is ten minste één functionerende politierechtbank.¹⁸⁴ Begin 2006 waren in alle districten politierechters (*Magistrates*) geïnstalleerd, met uitzondering van het district Pujehun.

¹⁷⁸ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

¹⁷⁹ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 10, par. 31; UNGA, 18 augustus 2005, p. 12, par. 51.

¹⁸⁰ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

¹⁸¹ US DoS, Country Report 2004, 28 februari 2005.

¹⁸² ECOSOC, 15 februari 2006, p. 10, par. 31.

¹⁸³ In september 2001 waren dat er 10 (Freetown, Waterloo, Kenema, Bombali, Port Loko, Lunsar, Kambia, Tonkolili, Bo, Moyamba).

¹⁸⁴ UNSC, 25th report of the SG on UNAMSIL, 26 april 2005, p. 5, par. 20; US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

In het merendeel van de zaken voor de politierechtbanken traden politieagenten op als openbaar aanklager, ondanks een gebrek aan juridische opleiding.¹⁸⁵ Alleen in Freetown heeft de rechtbank een aparte kinderrechter.¹⁸⁶

Er zijn grofweg twee groepen rechters: rechters die in loondienst werken en rechters die op contractbasis werken. Onder deze laatste groep vallen ook internationale rechters. De rechters in loondienst krijgen een zeer laag salaris, namelijk slechts ongeveer 20% van wat de rechters, die op contractbasis werken, verdienen. De rechters die op contractbasis werken, kunnen door de president worden ontslagen. Hierdoor zouden zij mogelijk gevoelig zijn voor politieke druk bij het doen van uitspraken. Het is voorgekomen (begin 2003) dat een rechter werd ontslagen, omdat hij een negatieve uitspraak deed in een zaak waarin de regering een belang had.

Sierra Leone kent volgens de wet een systeem van rechtsbijstand voor mensen die zelf geen advocaat kunnen betalen. In de praktijk zijn de *pro deo* advocaten vaak overbelast, waardoor onbemiddelde verdachten vaak geen juridisch advies krijgen voorafgaand aan de rechtszaak.¹⁸⁷ De *Lawyers Centre for Legal Assistance* (LAWCLA), dat in 2001 werd opgericht, biedt rechtsbijstand.

In 2005 gingen de processen tegen 27 voormalige *West Side Boys*¹⁸⁸ en 67 andere voormalige RUF-leden van start. Zij werden sinds 2002 gedetineerd, maar hun processen werden meerdere malen verdaagd, onder meer omdat de verdachten geen advocaat hadden.¹⁸⁹

Op 4 april 2006 werd het proces tegen de *West Side Boys* afgerond. Zeven *West Side Boys* werden schuldig bevonden aan verschillende aanklachten. Ze werden veroordeeld tot elk 60 jaar gevangenisstraf. Vier *West Side Boys* werden vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs. Eerder werden al zestien *West Side Boys* vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs.¹⁹⁰

Ontwikkelingen met betrekking tot het Speciale Strafhof en de Waarheids- en Verzoeningscommissie zijn opgenomen in paragraaf 2.2.

¹⁸⁵ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

¹⁸⁶ UNGA, 18 september 2003.

¹⁸⁷ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

¹⁸⁸ De *West Side Boys* (ook *Occra Hills Boys* genoemd) waren een groep ontevreden AFRC-leden, die het grootste deel van de jaren 1999 en 2000 hebben doorgebracht in de Occra Hills, circa 80 km ten noordoosten van Freetown. Zij voorzagen voor een deel in hun onderhoud door overvallen op regeringstroepen en burgers. Na een Britse actie in september 2002, volgend op de ontvoering door de *West Side Boys* van elf Britse militaire instructeurs en hun Sierra Leoone verbindingsofficier, zijn de *West Side Boys* uitgeschakeld.

¹⁸⁹ UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 11; US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 5.

¹⁹⁰ Independent Observer, *7 Westside Boys jailed 420 years... 4 others freed*, 6 april 2006.

3.3.6 Arrestaties en detenties

De grondwet verbiedt willekeurige arrestaties en detenties. In de praktijk werden gedurende de verslagperiode soms mensen willekeurig gearresteerd. Hoewel de grondwet en de lagere wetgeving voorzien in snelle berechting, leidde het gebrek aan personeel en faciliteiten binnen de rechterlijke macht in de praktijk veelal tot grote vertragingen in het juridisch proces. Vele verdachten werden maanden vastgehouden voordat hun dossiers werden onderzocht of formele beschuldigingen ingediend.¹⁹¹

De wet stelt huiszoekingsbevelen en arrestatiebevelen verplicht. Gedurende de verslagperiode kwamen echter arrestaties zonder arrestatiebevel voor.¹⁹²

Gedurende de verslagperiode waren er geen meldingen van politieke gevangenen.¹⁹³

Freetown heeft één kindergevangenis (*remand home*) en een heropvoedingsinstelling (*correctional school*) voor kinderen. Een tweede kindergevangenis staat in Bo.¹⁹⁴

Omstandigheden in gevangenissen

Gedurende de verslagperiode is in een aantal gevangenissen de situatie verbeterd. In de meeste gevangenissen, inclusief de Pademba Road-gevangenis in Freetown, bleven de omstandigheden echter slecht.¹⁹⁵ De omstandigheden in politiecellen zijn, enkele uitzonderingen daargelaten, slecht.¹⁹⁶

In de Pademba Road-gevangenis in Freetown was over het algemeen voldoende voedsel, toegang tot gezondheidszorg, recreatie en opleiding. Een aantal gevangenissen, met name in de provincies, is echter overvol als gevolg van achterstanden in de rechtsgang. De cellen zijn vaak onhygiënisch. Mannen en vrouwen zitten doorgaans in gescheiden afdelingen, maar zouden in Bo, Kenema, Kono en Pujehun cellen delen. Volwassenen en jongeren zitten soms bij elkaar. Ook zitten veroordeelden en mensen die nog op hun proces wachten bij elkaar.¹⁹⁷

¹⁹¹ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 4. Zie ook paragraaf 3.3.5.

¹⁹² US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 4.

¹⁹³ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 6; UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 12; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 4, par. 6.

¹⁹⁴ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 6, par. 14.

¹⁹⁵ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 3; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 11, par. 37.

¹⁹⁶ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 3.

¹⁹⁷ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 3.

Bezoeken aan gedetineerden en aan detentiefaciliteiten door organisaties als UNAMSIL en het Internationale Rode Kruis worden toegestaan. Ook werden gedurende de verslagperiode korte familiebezoeken toegestaan.¹⁹⁸

Er zijn een paar districten waar geen gevangenis is. Gevangenen uit die districten worden naar gevangenissen elders overgebracht.

3.3.7 Mishandeling en foltering

De grondwet verbiedt mishandeling en foltering.

Er zijn meldingen dat leden van de veiligheidstroepen zich gedurende de verslagperiode schuldig maakten aan verkrachting.¹⁹⁹ Er zijn geen meldingen dat soldaten en medewerkers van UNAMSIL zich gedurende de verslagperiode hebben schuldig gemaakt aan verkrachting.²⁰⁰ Er zijn geen berichten ontvangen over mishandeling en verminking van burgers door de CDF of andere groepen voormalige strijders.

Het optreden van de politie, met betrekking tot arrestaties, detentie en ondervragingen, verbeterde in de verslagperiode verder als gevolg van training en reorganisatie.²⁰¹

Er is voor zover bekend geen sprake van systematische mishandeling in de gevangenissen.

3.3.8 Verdwijningen

Sinds de demobilisatie, die begin 2002 werd afgerond, zijn er geen berichten meer dat voormalige RUF-rebellen kinderen, vrouwen of mannen hebben ontvoerd om dienst te doen als slaven of soldaten. Wel werden gedurende de verslagperiode door voormalige RUF-rebellen nog steeds mensen, inclusief vrouwen en kinderen, vastgehouden als arbeiders of als (gedwongen) partners.²⁰²

Met name in het oosten worden nog jonge arbeiders in semi-slavernij gehouden voor werk in de mijnen. Soms is dit een straf opgelegd door lokale *chiefs*, soms is dit een gevolg van schulden.²⁰³

Gedurende de verslagperiode hebben zich voor zover bekend geen gevallen voorgedaan waarin Liberiaanse strijders Sierra Leonese burgers gebruikten voor

¹⁹⁸ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 3.

¹⁹⁹ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 2.

²⁰⁰ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 3.

²⁰¹ UNGA, 9 september 2004.

²⁰² US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p.2.

²⁰³ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 14.

dwangarbeid.²⁰⁴ Wel zouden Liberiaanse strijders in juli 2005 Sierra Leonese kinderen hebben gerekruteerd.²⁰⁵

3.3.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Er zijn geen meldingen bekend dat tijdens de verslagperiode politiek gemotiveerde buitengerechtelijke executies zijn gepleegd door het regeringsleger, door met de regering sympathiserende strijdkrachten, of door voormalige rebellen.²⁰⁶

3.3.10 Doodstraf

De Sierra Leonese wetgeving kent de doodstraf voor enkele zware ‘gewone’ misdaden²⁰⁷ en voor mitterij en landverraad. De doodstraf kan niet worden opgelegd aan daders die ten tijde van het misdrijf jonger dan achttien jaar waren. Publiekelijke tenuitvoerlegging van het doodvonnis vindt plaats door een vuurpeloton; indien het vonnis besloten wordt voltrokken, geschiedt het door ophanging. Tegen de doodstraf kan men in eerste instantie, binnen 21 dagen²⁰⁸, in hoger beroep bij het *Court of Appeal* en vervolgens bij het Hoogerechtshof. Ten slotte kan de president gratie verlenen.

In de praktijk wordt de doodstraf slechts opgelegd in het geval van landverraad en niet feitelijk ten uitvoer gebracht. Er zijn uit de afgelopen jaren geen gevallen bekend waarin de doodstraf op burgers werd voltrokken.²⁰⁹ De laatste doodstraffen werden voltrokken in oktober 1998. Ook gedurende de verslagperiode werd geen doodstraf voltrokken.

In de Pademba Road-gevangenis in Freetown zitten 21 personen die ter dood zijn veroordeeld, onder wie twee vrouwen.²¹⁰ Tien van hen werden op 20 december 2004 ter dood veroordeeld wegens verraad: zij zouden in januari 2003 gepoogd hebben een staatsgreep te plegen.²¹¹

Niet bekend is hoeveel personen gedurende de verslagperiode in rechtbanken buiten Freetown ter dood werden veroordeeld.

Ook het Sierra Leonese militaire recht kent de doodstraf voor landverraad. Sinds de executie eind 1998 van 24 ter dood veroordeelde militairen hebben voorzover

²⁰⁴ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 6.

²⁰⁵ Coalition to stop the use of child soldiers, Child soldiers and disarmament, demobilisation, rehabilitation and reintegration in West Africa, Draft presentation, 15 december 2005, p. 16.

²⁰⁶ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 2; UNGA, 18 augustus 2005, p. 5, par. 8; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 4, par. 4.

²⁰⁷ namelijk voor roof met geweld en moord.

²⁰⁸ Amnesty International, *Sierra Leone: Amnesty International expresses dismay at 10 death sentences for treason*, 21 december 2004.

²⁰⁹ UNGA, 9 september 2004, p.4.

²¹⁰ UNGA 18 augustus 2005, p. 5, par. 10.

²¹¹ Amnesty International, *Sierra Leone: Amnesty International expresses dismay at 10 death sentences for treason*, 21 december 2004.

bekend geen executies meer plaatsgevonden. In het militaire recht bestaat overigens sinds juli 2000 weer de mogelijkheid van beroep.²¹²

In het ontwerpstatuut van het Speciale Strafhof is de doodstraf niet voorzien onder de op te leggen straffen.²¹³

Eén van de aanbevelingen van de Waarheids- en Verzoeningscommissie betrof de afschaffing van de doodstraf. De regering Kabbah houdt echter vast aan de doodstraf, met de aantekening dat deze alleen bij de zwaarste misdaden zal worden uitgesproken.²¹⁴

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Ex-rebellen

Op 3 februari 2004 werd het *National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration* (NCDDR) opgeheven²¹⁵ en op 31 maart 2004 werd het DDR-programma in zijn geheel officieel beëindigd. Op dat moment wachtten nog circa 2.800 ex-strijders op deelname aan het reïntegratieprogramma.²¹⁶ Alle gedemobiliseerde strijders hebben de 300.000 Leone ontvangen (ongeveer Euro 150; equivalent aan het gemiddelde jaarlijkse inkomen van de bevolking).²¹⁷

Het proces van reïntegratie van ex-strijders in de samenleving verliep over het algemeen redelijk goed. Er zijn geen gevallen bekend van wraakacties tegen ex-strijders. Ex-strijders worden steeds vaker aangeduid met de overkoepelende term 'jeugd'; de ex-strijders worden op die manier door de Sierra Leonse bevolking niet meer als aparte groep behandeld.

Sinds het DDR-programma is beëindigd gaat de aandacht uit naar jongeren in het algemeen.²¹⁸

Doel van het reïntegratieprogramma was de ex-strijders vaardigheden te leren en te helpen bij het vinden van werk in de Sierra Leonse samenleving. Het grootste deel van de ex-strijders heeft inmiddels een opleiding gekregen. Door de ongunstige economische situatie in Sierra Leone en de hoge werkloosheid hebben

²¹² U.K. Home Office, *Sierra Leone Assessment*, April 2000.

²¹³ *Statute of the Special Court for Sierra Leone*, bijlage bij: UNSC, S/2000/915.

²¹⁴ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 4, par. 5; UNGA 18 augustus 2005, p. 5, par. 10.

²¹⁵ IRIN: *Disarmament and rehabilitation completed after five years*, 4 februari 2004; EIU, *Country Report Sierra Leone*, maart 2004, p. 16.

²¹⁶ UNSC, *22th report of the SG on UNAMSIL*, 6 juli 2004.

²¹⁷ UNSC, *21th report of the SG on UNAMSIL*, 19 maart 2004.

²¹⁸ UNSC, *23th report of the SG on UNAMSIL*, 9 september 2004.

echter nog niet alle ex-strijders een baan gevonden.²¹⁹ Dit is een probleem: zolang er geen banen zijn voor ex-strijders, zijn deze minder gemotiveerd om in hun gemeenschappen te reïntegreren.²²⁰ Het gebrek aan banen treft niet alleen de ex-strijders maar alle jongeren en volwassenen in Sierra Leone.

Vrouwen betrokken bij de rebellenbewegingen hebben niet op toereikende wijze kunnen profiteren van het DDR-programma. In de districten Kono en Bombali werden in 2004 1.014 meisjes en jonge vrouwen (tot 24 jaar) geregistreerd, die tijdens de oorlog werden ontvoerd en niet aan het DDR-programma hebben deelgenomen.²²¹ 30% van hen leeft nog samen met een voormalige strijder. Het DDR-programma was te weinig toegankelijk voor niet-strijders en onvoldoende gericht op de specifieke hulpbehoefte van vrouwen. Om te kwalificeren voor hulp uit het DDR-programma moest men aantonen een wapen te kunnen bedienen en te kunnen ontmantelen. Aangezien vrouwen en meisjes tijdens de oorlog meestal niet als strijders werden ingezet, slaagden zij niet voor deze test en kwamen ze niet in aanmerking voor steun.²²² Ook zou hulp bij het vinden van bestaansmogelijkheden en bij het verwerken van de traumatiserende gebeurtenissen, die de meeste van deze vrouwen hebben meegemaakt, tekortschieten.²²³

3.4.2 Vrouwen

De algemene positie van vrouwen

De grondwet verbiedt discriminatie van vrouwen en voorziet in gelijke rechten voor vrouwen. Sierra Leone heeft in 1988 het Verdrag inzake de eliminatie van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) geratificeerd. Desondanks worden vrouwen in Sierra Leone in de praktijk geconfronteerd met structurele wettelijke en sociale discriminatie. Discriminatie vindt met name plaats op grond van het traditionele recht. Maar ook de Sierra Leonese (nationale) wetgeving discrimineert: zo kunnen vrouwen volgens de wet slechts beperkt erven.²²⁴ Vrouwen hebben in vergelijking met mannen in de praktijk minder toegang tot scholing, werk, gezondheidszorg of sociale vrijheden.²²⁵

²¹⁹ UNSC, 21th report of the SG on UNAMSIL, 19 maart 2004.

²²⁰ EIU, Country Report Sierra Leone, maart 2004, p.15.

²²¹ UNSC, 21th report of the SG on UNAMSIL, 19 maart 2005.

²²² Amnesty International, brief aan de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, 15 januari 2004, kenmerk dir/dv/2004/04; UNSC, 21th report of the SG on UNAMSIL, 19 maart 2004, p.5.

²²³ Amnesty International, brief aan de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, 15 januari 2004, kenmerk dir/dv/2004/04

²²⁴ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 11; Amnesty International, No on to turn to: Women's lack of access to justice in rural Sierra Leone, AFR 51/011/2005, 6 december 2005; Amnesty International, Sierra Leone. Women face human rights abuses in the informal legal sector, AFR 51/002/2006, 17 mei 2006.

²²⁵ US DoS, Country Report 2004, 28 februari 2005.

Onder het traditionele recht verschillen de rechten en status van vrouwen naar gelang de etnische groep waartoe zij behoren. Zo geven de Temne en Limba vrouwen meer rechten op het gebied van het erfrecht dan de Mende die de voorkeur geven aan mannelijke erfgenamen. Bij de Temne kan een vrouw geen stamhoofd (*paramount chief*) zijn, bij de Mende komen er een paar voor. Over het algemeen kan gezegd worden dat onder het traditionele recht vrouwen in het noorden (zoals bij de Temne en Limba) geen land op eigen naam kunnen bezitten, terwijl vrouwen in het zuiden en oosten (zoals bij de Mende) wel grondbezitters kunnen zijn.²²⁶

Vrouwen kunnen zelfstandig, dat wil zeggen zonder toestemming of toezicht van een mannelijk familielid of echtgenoot, een identiteitskaart aanvragen. De overheid moedigt, via radio en televisie, vrouwen ook aan een identiteitskaart aan te vragen. Vrouwen van boven de zestien jaar kunnen ook zelfstandig een paspoort aanvragen. Zij hebben geen toestemming of toezicht nodig van familie of echtgenoot.

Het percentage vrouwen in de overheid en de politiek komt niet overeen met hun aandeel in de bevolking. Toch zijn zij vertegenwoordigd, ook op hoge posities binnen de centrale overheid, de rechterlijke macht, de politie, de ACC en de centrale bank.

Bij de verkiezingen in mei 2002 heeft ongeveer 40% van de vrouwen gestemd. 13% van de kandidaten was vrouw. Er zijn 18 vrouwen, van wie twee stamhoofd (*paramount chief*) zijn, die een zetel innemen in het parlement van in totaal 124 zetels. In het vorige parlement waren dat er zes. Verder zijn er drie vrouwen in het kabinet aangetreden (van in totaal 24 ministers) en is er één vrouw bij het Hoogerechtshof aangetreden.²²⁷

Bij de lokale verkiezingen van 22 mei 2004 hadden 107 vrouwen zich kandidaat gesteld. Van hen werden 54 verkozen.²²⁸

Historisch gezien hebben vrouwen een actievere rol in de private sector dan in de publieke sector. Het aantal vrouwelijke ondernemers neemt toe. Vrouwen zijn actief in maatschappelijke organisaties en oefenen langs die weg een belangrijke invloed uit op de besluitvorming van de regering.

Prostitutie is een algemeen verschijnsel. Veel vrouwen in achterstandsposities - veelal vrouwen en meisjes die tijdens de burgeroorlog gescheiden zijn geraakt van

²²⁶ US DoS, [Country Report 2005](#), 8 maart 2006, p. 12.

²²⁷ US DoS, [Country Report 2003](#), 25 februari 2004, UNHCHR, 26 februari 2003.

²²⁸ UNGA, 9 september 2004, p.10. Zie voor het totale aantal verkiesbare plaatsen paragraaf 2.1.2.

hun familie – zoeken hun toevlucht tot prostitutie om voor zichzelf en hun kinderen een inkomen te verzekeren.²²⁹

In Sierra Leone mogen vrouwen dienst nemen als militair of bij de politie.

*Geweld tegen vrouwen*²³⁰

Tijdens de burgeroorlog kwam seksueel geweld op grote schaal voor²³¹. Maar ook los van de oorlog is (seksueel) geweld tegen vrouwen en kinderen wijdverbreid, bijvoorbeeld in het gezin, hetgeen in het algemeen niet erkend wordt als maatschappelijk probleem.²³² Door de terugkeer van (ex)-strijders in de burgermaatschappij, was na afloop van de burgeroorlog sprake van een toename van het seksueel geweld binnen huiselijke kring.

Verkrachting is een misdrijf onder de Sierra Leonese wet, strafbaar met gevangenisstraffen tot veertien jaar, maar politie en rechterlijke macht reageren nauwelijks op meldingen van verkrachting. De eerste succesvolle gerechtelijke vervolging wegens verkrachting vond pas in 1999 plaats.²³³ Verkrachting binnen het huwelijk wordt in Sierra Leone echter niet gezien als misdrijf.²³⁴ In een onderzoek meldde tweederde van de (in een stedelijke omgeving wonende) vrouwen, dat zij door hun partner geslagen werden. Het is onwaarschijnlijk dat de politie optreedt bij huiselijk geweld behalve in gevallen die ernstige verwondingen of de dood tot gevolg hebben.

Een vrouw kan bij de *Family Support Unit* (FSU) van de politie en de *Women's Helpline* (zie voor beide nader hieronder) aangifte doen van seksueel geweld door de echtgenoot of derden, inclusief overheidsfunctionarissen. Het doen van aangifte biedt echter geen garantie voor effectieve bescherming tegen nieuw seksueel geweld. De grootste belemmering bij het doen van aangifte zijn de kosten die verbonden zijn aan het officiële medische rapport dat een slachtoffer van verkrachting dient te overleggen. Dit rapport kost circa USD 20 (50.000 Leones) en is voor de meeste slachtoffers niet te betalen. De *Rainbow Centres*, die zijn

²²⁹ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 11.

²³⁰ In deze paragraaf komt geweld tegen vrouwen gepleegd tijdens de burgeroorlog niet meer aan de orde. Zie hiervoor paragraaf 3.4.2 van het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van 25 april 2005.

²³¹ zie ook: UN-ECOSOC, CHR, Violence against women, Report of the Special Rapporteur on violence against women, Mission to Sierra Leone (21-29 August 2001), E/CN.4/2002/83/Add.2, 11 February 2002.

²³² US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 10-11; Amnesty International, No on to turn to: Women's lack of access to justice in rural Sierra Leone, AFR 51/011/2005, 6 december 2005, p.5.

²³³ Physicians for Human Rights/UNAMSIL, War-related sexual violence in Sierra Leone, 2002; US DoS, Country Report 2003, 25 februari 2004.

²³⁴ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 10.

opgericht door de International Rescue Committee en te vinden zijn in Freetown, Kenema en Koidu, voeren dit onderzoek gratis uit. Daarnaast geven de *Rainbow Centres* onderdak en juridische hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.²³⁵

Slechts een klein deel van de aangiftes van seksueel geweld leidt tot een rechtzaak. In de meeste gevallen wordt de zaak geschikt door de familie van het slachtoffer met geld of goederen te compenseren.²³⁶ Hier zijn enkele redenen voor aan te geven. De eerste reden is dat de rechtzaken openbaar zijn; slachtoffer en dader staan tegenover elkaar. Het slachtoffer kan bang zijn voor het stigma dat kleeft aan seksueel geweld. Uit schaamte komt de zaak niet voor. De tweede reden is gelegen in de grote armoede in Sierra Leone. Door deze armoede stemt de familie van het slachtoffer vaak in met afkoopsommen betaald door de (familie van de) dader.

Toch lijkt op dit gebied sinds kort een verandering in gang gezet te zijn binnen de overheid. Sinds 2003 heeft de politie over het gehele land een speciale dienst ('*branch*') ingesteld, de eerder genoemde FSU, waar aangifte van seksueel misbruik kan worden gedaan met als doel vervolging van rechtswege van de dader. Sinds begin 2006 is in elk district een FSU aanwezig. Elk van de 24 regionale divisies van de politie heeft een FSU, sommige twee. In totaal zijn er 28 FSU verdeeld over het hele land. In totaal werken er 152 speciaal opgeleide mensen bij de FSU.²³⁷ In de praktijk zouden de FSU's echter slechts in beperkte mate operationeel zijn.

De FSU voert bewustwordingscampagnes over de rechten van vrouwen en probeert meisjes en vrouwen te overtuigen aangifte te doen van seksueel geweld. Overigens kunnen ook klachten van meisjes, jongens en mannen in behandeling worden genomen.²³⁸

Het aantal aangiftes bij FSU is toegenomen van 2.180 in 2003 tot 2.991 in 2004. Niet duidelijk is of dit betekent dat meer mensen slachtoffer worden van seksueel geweld of dat slachtoffers er eerder mee naar buiten treden.

Mede dankzij inspanningen van de FSU werden tussen februari en april 2004 twaalf veroordelingen uitgesproken wegens geweld tegen vrouwen en geweld tegen minderjarigen. De twaalf werden veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van zes maanden tot 15 jaar.²³⁹ Tussen september 2004 en augustus 2005 werden negen nieuwe veroordelingen uitgesproken wegens geweld tegen vrouwen.²⁴⁰ Niet bekend is welke straffen werden opgelegd.

²³⁵ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 7, par. 18; US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 11.

²³⁶ Amnesty International, No on to turn to: Women's lack of access to justice in rural Sierra Leone, AFR 51/011/2005, 6 december 2005, p.5.

²³⁷ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 10, par 35.

²³⁸ UNGA, 9 september 2004, p. 8.

²³⁹ UNGA, 9 september 2004, p.8; UNSC, 22th report of the SG on UNAMSIL, 6 juli 2004, p. 9.

²⁴⁰ UNGA, 18 augustus 2005, p. 9, par. 32.

Daarnaast is een *Women's Helpline* opgezet met als doel klachten van vrouwen over seksueel en ander geweldsmisbruik in behandeling te nemen, door het aanbieden van gesprekken, medische behandeling, juridisch advies en tijdelijk onderdak. Het project is in eerste instantie geïntroduceerd in de *Western Area* (Freetown), in samenwerking tussen overheidsdepartementen en NGO's. In januari en februari 2002 zijn additionele *helpline* centra tot stand gekomen in de steden Bo en Kenema. De *helpline*, waarbij ook politieagenten van de SLP zijn geplaatst, wordt geleid door het eerdergenoemde *Rainbow Centre*.

De *Chief Justice* heeft recentelijk een eenzijdig rechterlijk besluit genomen dat iemand die wordt beschuldigd van seksueel geweld tegen vrouwen en kinderen niet langer op borgtocht mag vrijkomen.

Vrouwen die aangifte doen van seksueel geweld worden over het algemeen niet uitgestoten, maar in de meeste gevallen opgevangen door familie, die immers in de burgeroorlog zelf veelal ook heeft geleden onder geweld. Veel van dit soort zaken worden in de familiekring opgelost zonder dat aangifte wordt gedaan. Het taboe rond seksueel geweld door de echtgenoot neemt slechts geleidelijk af.

Vlak na de burgeroorlog kwamen sociale uitstoting en stigmatisering wel voor, maar deze situatie is sindsdien verbeterd. Er zijn slechts enkele gevallen bekend van openlijke uitstoting en stigmatisering. Wel komt het voor dat verkrachte vrouwen uit schaamte niet durven terug te keren, of dat ze bij terugkomst met minachting bejegend worden. Meisjes en jonge vrouwen die slachtoffer waren geworden van verkrachting door rebellen worden inmiddels in beginsel geaccepteerd. In sommige delen van het land wordt de acceptatie van deze meisjes en jonge vrouwen gestalte gegeven door het uitvoeren van reinigingsceremonieën. Als vrouwen dan bij terugkeer toch niet welkom zijn bij hun familie, belanden ze al snel in de prostitutie. Een aantal NGO's ontfermt zich over deze groep vrouwen door hen onder meer vakopleidingen te geven. Zo leren de vrouwen op een zelfstandige manier in hun levensonderhoud te voorzien.

Geen informatie is bekend of vrouwen gedurende de verslagperiode het risico liepen slachtoffer te worden van geweld door voormalige rebellen, die hen als potentieel belastende getuigen zouden beschouwen.²⁴¹

Genitale verminking

Genitale verminking van vrouwen komt in Sierra Leone veelvuldig voor, meestal in de vorm van excisie²⁴² en wordt door alle lagen van de bevolking en door alle

²⁴¹ Amnesty International, brief aan de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, 15 januari 2004, kenmerk dir/dv/2004/04.

²⁴² Excisie betreft het wegsnijden van de clitoris samen met het (geheel of gedeeltelijk) wegsnijden van de binnenste schaamlippen.

bevolkingsgroepen toegepast. Schattingen van het aantal meisjes die besnijdenis ondergaan variëren, met als hoogste tussen de 85 en 98%. Vrouwenbesnijdenis wordt al toegepast vanaf de leeftijd van vijf jaar. Vrouwenbesnijdenis is niet verboden bij wet. Lokale overheden besteden vooralsnog weinig aandacht aan dit probleem. NGO's proberen de bevolking voor te lichten, maar geheime genootschappen (zie verder paragraaf 3.4.6), die functioneren in alle etnische groepen met uitzondering van de Krio, dwarsbomen deze campagnes.²⁴³ Vrouwen en meisjes hebben niet of nauwelijks de mogelijkheid om zich, door elders in het land een toevlucht te zoeken, te onttrekken aan besnijdenis. In de stad is er nog een zekere mogelijkheid om door van huis weg te lopen zich te onttrekken aan de controle van de familie en zo te ontkomen aan genitale verminking; op het platteland bestaat deze mogelijkheid niet. Voor alle bevolkingsgroepen, met uitzondering van de Krio, geldt dat meisjes of vrouwen die niet zijn besneden hun hele leven worden beschouwd als onvolwassene en sociale outcast.²⁴⁴ Zij kunnen geen hogere positie in de samenleving bekleden.

3.4.3 Minderjarigen

Minderjarigen in Sierra Leone bevinden zich in een zeer kwetsbare positie als gevolg van burgeroorlog, desintegratie van sociale verbanden, bevolkingsverplaatsingen, ineenstorting van de economie en wijdverbreide armoede. Kinder- en zuigelingensterfte behoren tot de hoogste ter wereld.²⁴⁵ Van de alleenstaande minderjarigen die geen ex-soldaten zijn (ruim 2000), is 30% meisje.²⁴⁶

De onderwerpen kinderbescherming en kinderrechten zijn opgenomen in het trainingsprogramma van de politie en het leger.²⁴⁷ Zaken waarbij kinderen betrokken zijn worden in de regel behandeld door de FSU²⁴⁸. Daar kunnen kinderen tevens, zelfstandig, aangifte doen van mishandeling.

Door de oorlog getroffen kinderen

Door de oorlog getroffen kinderen zijn onder te verdelen in twee groepen: de kindsoldaten en de kinderen die op andere wijze door de oorlog zijn getroffen.

²⁴³ Plan, Female Genital Cutting in the Moyamba and Bombali Districts of Sierra Leone, december 2005, p. 13; US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 11; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 7, par. 19; UNGA 18 augustus 2005, p. 10, par. 37.

²⁴⁴ Plan, Female Genital Cutting in the Moyamba and Bombali Districts of Sierra Leone, december 2005, p. 24-25.

²⁴⁵ UNICEF Sierra Leone, Draft Briefing Kit on Sierra Leone, november 2003.

²⁴⁶ UNICEF Sierra Leone, Draft Briefing Kit on Sierra Leone, november 2003; US DoS, Country Report 2003, 25 februari 2004.

²⁴⁷ UNSC, 16th report of the SG on UNAMSIL, 24 december 2002; UNICEF, Sierra Leone Update, 20 september 2002, IRIN 10 maart 2003.

²⁴⁸ Zie voor de FSU nader onder 3.4.2.

Naar schatting telde Sierra Leone tussen 1998 en 2002 48.000 kindsoldaten, van wie ongeveer 12.000 meisjes. In dezelfde periode raakten ruim 2.000 kinderen gescheiden van hun families als gevolg van de oorlog. Het totale aantal door de oorlog getroffen kinderen ligt hoger. Het precieze aantal is niet bekend.

In augustus 2002 werd de *National Commission for War-Affected Children* ingesteld. De commissie, waarvan het mandaat werd verlengd tot 31 maart 2006, hield zich niet alleen bezig met voormalige kindsoldaten, maar ook met kinderen die anderszins getroffen zijn door de oorlog, zoals wezen van ex-strijders en kinderen van mensen bij wie een lichaamsdeel is geamputeerd. De commissie richtte zich vooral op counselling, onderwijs en vakopleidingen. Daarnaast organiseert de commissie, samen met UNICEF en de *Ministry of Social Welfare, Gender and Children's Affairs* bijeenkomsten in het hele land over een concept Kinderwet (*Children's Bill*), die is voorbereid door UNICEF²⁴⁹. De concept-Kinderwet is in behandeling bij het kabinet.²⁵⁰

De Waarheids- en Verzoeningscommissie heeft speciale procedures ontwikkeld voor kinderen om hun anonimiteit te waarborgen, zowel bij het vrijwillig afleggen van verklaringen als tijdens de hoorzittingen. De commissie heeft tevens een kinderversie van de eindrapportage gemaakt. Het Speciale Strafhof kondigde aan niemand aan te zullen klagen die ten tijde van het begaan van een misdrijf jonger was dan 18 jaar.²⁵¹

- *Kindsoldaten*

In totaal hebben zich sinds het begin van de demobilisatie in 1999 6.845 ex-kindsoldaten bij de NCDDR aangemeld voor deelname aan het DDR-programma. Meisjes maken slechts 8% uit van deze groep, hoewel zij de helft uitmaken van de door de rebellen ontvoerde jongeren. De meeste meisjes zouden nog bij hun ontvoerders verblijven of het ontwapeningsproces ontweken hebben.²⁵² Reden voor het niet deelnemen aan het DDR-programma is mogelijk dat zij niet mochten deelnemen van hun "partner" of angst voor het stigma dat op hen zou komen te rusten.

Ongeveer 5.000 van de kindsoldaten waren alleenstaand: zij kwamen alleen, dus zonder ouders of andere familie, naar het DDR-programma. Van hen is inmiddels 98% herenigd met hun familie. UNICEF verzorgt de opvang voor de overige 2% totdat zij 18 jaar zijn. De opvang vindt plaats op drie manieren: kinderen kunnen in *peer groups* worden geplaatst met andere, oudere kinderen, ze kunnen bij

²⁴⁹ UNSC, 24th report of the SG on UNAMSIL, 10 december 2004, p.6.

²⁵⁰ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 2.

²⁵¹ UNGA, 18 september 2003.

²⁵² US DoS, Country Report 2003, 25 februari 2004; UNHCHR, 26 februari 2003; UNICEF Sierra Leone, Draft Briefing Kit on Sierra Leone, november 2003.

iemand in de leer gaan of ze worden in pleeggezinnen ondergebracht. Circa 50 kinderen zijn voor langere tijd in een pleeggezin geplaatst.

- *Kinderen die op andere wijze door de oorlog zijn getroffen*

Tijdens de oorlog raakten veel kinderen ontheemd en gescheiden van hun familie. De internationale NGO *Save the Children* en het *Internationale Rode Kruis* (ICRC) houden zich bezig met het opsporen van de familie van deze ontheemde kinderen. Het aantal kinderen dat ontheemd is geraakt, is onbekend.

In Guinee bevinden zich aan het einde van de verslagperiode nog circa 300 alleenstaande Sierra Leonse kinderen die als gevolg van de oorlog naar Guinee waren uitgeweken. In veel gevallen zijn deze 'kinderen' inmiddels 18 jaar of ouder. Gedurende de verslagperiode werden circa 100 kinderen uit Guinee naar Sierra Leone gerepatrieerd en met hun families herenigd.

In Liberia bevinden zich tussen de 500 en 3.000 Sierra Leonse kinderen die worden geassocieerd met strijdende partijen. ICRC poogt 150 van hen, namelijk de kinderen die zich zonder enig familielid of andere volwassenen in Liberia bevinden, met hun familie te herenigen.²⁵³

Straatkinderen

In de vijf grote stedelijke gebieden (Freetown, Makeni, Bo, Koindu en Kenema) is in 2004 een onderzoek uitgevoerd naar straatkinderen. Daarbij zijn circa 3.000 kinderen slapend op straat aangetroffen. De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 13 jaar, en varieerde van 6 jaar (in uitzonderlijke gevallen) tot 17 jaar. Er zijn een paar redenen aan te geven waarom kinderen op straat leven. Allereerst is er sprake van grote armoede in Sierra Leone. Het komt voor dat kinderen door de familie op straat worden gezet omdat men niet meer voor ze kan zorgen. Wanneer kinderen volgens het systeem van de *extended family* in een gezin worden opgenomen, komt het voor dat stiefouders minder goed voor deze kinderen zorgen dan voor hun eigen kinderen. Het zijn dan de stiefkinderen die op straat belanden. Tot slot kan meespelen dat een klein aantal kinderen na jaren kindsoldaat te zijn geweest het ouderlijk gezag niet meer kan accepteren.

UNICEF heeft een programma ter ondersteuning van straatkinderen, dat zich richt op het geven van onderwijs en op het bevorderen van de mogelijkheden voor kinderen om inkomsten te genereren. 1.500 Straatkinderen zijn benaderd via hulpprogramma's. Van deze kinderen zijn 1.200 met hun familie herenigd en hebben 1.100 een opleiding gevolgd.

Aangezien nu voor het eerst het aantal straatkinderen is geteld, is niet te zeggen of sprake is van een toe- of afname van het aantal. Gezien de slechte economische omstandigheden in Sierra Leone is een toename van het aantal straatkinderen echter aannemelijk.

²⁵³

UNSC, 24th report of the SG on UNAMSIL, 10 december 2004, p.6.

Opvang

Bij afwezigheid van de ouders van een minderjarige, is de naaste familie in principe verantwoordelijk voor de opvang van de minderjarige. De grootfamilie (*extended family*), burens, vrienden en dorps- of wijkgenoten kunnen een rol spelen in het opsporen van de naaste familie. Indien dit niet lukt kunnen zij eventueel bereid blijken de minderjarige te adopteren of als leerling aan te nemen. Gezien de ontwrichting van de Sierra Leonese maatschappij is het echter mogelijk dat in de praktijk noch familie noch vrienden of bekenden voor een alleenstaande minderjarige zorgen.

Sinds de burgeroorlog is een aantal kinderopvangvoorzieningen gecreëerd om de kinderen onder te brengen die niet door familie opgenomen worden. Verantwoordelijk voor de institutionele opvang van minderjarigen in Sierra Leone is het *Ministry of Social Welfare, Gender and Children's Affairs* ('*Social Welfare*'). *Social Welfare* geeft leiding aan het *Child Protection Network* waarin circa 40 VN-organisaties, (inter)nationale NGO's en ministeries samenwerken. Het beleid van *Social Welfare* geeft de voorkeur aan hereniging van alleenstaande jongeren met familie; lukt dat niet dan wordt gezocht naar een alternatieve opvangregeling (groepshuizen, plaatsing als leerling, zelfstandige huisvesting).

In september 2003 was van de ruim 7.000 kinderen die bij kinderbeschermingsorganisaties waren geregistreerd 98% weer verenigd met de familie en in de gemeenschap opgenomen.²⁵⁴

Social Welfare is ook verantwoordelijk voor de voogdijsstelling in individuele gevallen. Voogdijschap kan worden toegekend aan personen en instellingen. De voordracht van het ministerie behoeft de goedkeuring vooraf van het Hooggerechtshof. De voogdijschap eindigt wanneer de minderjarige de leeftijd van 17 jaar bereikt.

Meerderjarigheid

De wettelijke leeftijd voor meerderjarigheid in Sierra Leone is 21 jaar.²⁵⁵ Dit is ook de leeftijd vanaf welke men handelingsbekwaam is, zij het dat hierop enkele uitzonderingen bestaan. Zo worden contracten, aangegaan door een minderjarige voor noodzakelijke goederen en diensten en opleiding, als bindend voor de minderjarige beschouwd.²⁵⁶

²⁵⁴ UNICEF Sierra Leone, *Draft Briefing Kit for Sierra Leone*, november 2003. Het betreft zowel gedemobiliseerde kindsoldaten als kinderen die van hun familie gescheiden waren geraakt.

²⁵⁵ Republic of Sierra Leone, *Citizenship Act No. 4 of 1973*, Section 1(3)

²⁵⁶ Republic of Sierra Leone, *Infants Relief Act*, 1874

De minimumleeftijd voor actief stemrecht is 18 jaar.²⁵⁷ De minimumleeftijd voor passief kiesrecht is 21 jaar voor kandidaten voor het parlement²⁵⁸ en voor presidentskandidaten 40 jaar.²⁵⁹

In het Sierra Leonese strafrecht kan een jongere berecht worden vanaf de leeftijd van veertien jaar. Vanaf de leeftijd van achttien jaar worden personen berecht onder het strafrecht voor volwassenen.

De wettelijke minimumleeftijd voor het huwelijk varieert en is afhankelijk van het rechtssysteem waaronder betrokkene valt. Valt iemand onder het traditionele recht²⁶⁰ dan is de minimumleeftijd 16 jaar, mits een ouder en/of voogd instemt. Valt iemand daarentegen onder de *Christian Marriage Act*, dan is de minimumleeftijd voor huwelijk 18 jaar.

Een minderjarige kan zich aanmelden voor militaire dienst bij het bereiken van de leeftijd van 17,5 jaar, of op jongere leeftijd mits met instemming van ouders of voogd.²⁶¹

Zelfredzaamheid

Jongeren van 16 en 17 jaar zijn wettelijk niet zelfstandig. In het algemeen worden Sierra Leoners in de praktijk vanaf de leeftijd van uiterlijk 18 jaar als zelfstandig beschouwd, tenzij de minderjarige op dat moment nog een opleiding volgt. Jongeren van 16 en 17 jaar kunnen, afhankelijk van de culturele omgeving en etnische groep waartoe zij behoren, als zelfstandig beschouwd worden. De culturele gebruiken van de verschillende Sierra Leonese stammen, met uitzondering van de Krio uit de *Western Area*, geven een zekere mate van onafhankelijkheid aan deze jongeren, zodra zij met succes de traditionele initiatieriten hebben doorlopen.

De mate van zelfstandigheid van personen van 16 en 17 jaar verschilt per sociaal-economische klasse, etnische groep en woonplaats (stad of platteland). Zowel onder de noordelijke stammen (onder meer de Temne, Limba, Mandingo, Yalunka, Susu, Fula, Kornako) als onder de zuidelijke stammen (onder meer de Mende, Sherbro, Vai, Gola, Krim), is het op het platteland gebruikelijk dat meisjes trouwen op de leeftijd van 14 jaar, nadat zij de traditionele initiatieriten voor vrouwen hebben doorlopen. Jongens trouwen op de leeftijd van 15 jaar, nadat zij de initiatieriten voor mannen hebben doorlopen. Met het huwelijk bereiken de jongeren een mate van zelfstandigheid. Van hen wordt bijvoorbeeld verwacht dat zij in het vervolg voor zichzelf zorgen. Zowel op het platteland als in de stad is de mate waarin een minderjarige kan voorzien in zijn eigen levensonderhoud een

²⁵⁷ Republic of Sierra Leone, *Constitution of Sierra Leone*, Art. 31, 1991.

²⁵⁸ Republic of Sierra Leone, *Constitution of Sierra Leone*, Art. 75(b), 1991.

²⁵⁹ Republic of Sierra Leone, *Constitution of Sierra Leone*, Art. 41(c), 1991.

²⁶⁰ Zie voor toepassing van het traditionele recht 2.1.3.

²⁶¹ Republic of Sierra Leone, *Military Forces Act No. 134 of 1961*, Section 16(2) as amended

indicatie voor zelfstandigheid. Minderjarigen die in staat zijn in hun levensonderhoud te voorzien worden als zelfstandig gezien.

In de steden en onder de Krio is het ongebruikelijk dat minderjarigen trouwen en een gezin stichten. Wel is, onder invloed van de burgeroorlog, de trek naar de steden geïntensiveerd en daarmee zijn de gebruiken van het platteland tot op zekere hoogte ook in de steden geïntroduceerd.

In de steden worden jongeren van 16 en 17 jaar die in loonarbeid werken in het algemeen als zelfstandig beschouwd, maar deze opvatting wordt niet door alle etnische groepen gedeeld. De tradities van bepaalde etnische groepen vereisen een bepaalde mate van voogdijschap en controle over dergelijke jongeren. Voor deze groepen is het sociaal eigenlijk niet acceptabel dat jongeren van 16 en 17 in loonarbeid werken. Maar de burgeroorlog, en als gevolg daarvan de noodzaak voor vele jongeren in hun eigen onderhoud te voorzien, heeft deze traditie aan kracht doen verliezen. Veelal werken deze ongeschoolde jongeren als huisbewaker, winkelbediende, kok, kinderoppas, mijnarbeider, straatverkoper, enzovoort.

De officiële minimumleeftijd voor loonarbeid is achttien jaar. Formeel mogen minderjarigen tussen de twaalf en achttien jaar, met toestemming van de ouders, slechts bepaalde niet-gevaarlijke beroepen uitoefenen. In de praktijk wordt deze wet niet nageleefd.

In februari 2001 ratificeerde de overheid Conventie 182 van de *International Labour Organisation* (ILO), inzake de ergste vormen van kinderarbeid. Niet bekend is hoeveel minderjarigen in het arbeidsproces participeren, maar als gevolg van de armoede en de oorlog is het percentage hoog. Er zijn gevallen bekend waarin kinderen, wier ouders hen met familie of vrienden hadden meegegeven opdat ze in de stad naar school konden, gedwongen werden op straat te werken en in het geheel niet naar school gingen. Dit staat ook wel bekend als het Assepoester-syndroom. Daarnaast werken veel minderjarigen in de diamantgebieden Kono, Tongo Fields en in het nieuwe diamantgebied Kamakwie in het district Bombalie.²⁶² Er zijn geen berichten meer van dwangarbeid van kinderen op het land of van exploitatie in de diamantmijnen door voormalige RUF-strijders.

Zelfstandige huisvesting van ongehuwde 16- en 17-jarigen is zeldzaam in Sierra Leone; er zijn geen nadere gegevens over bekend.

²⁶²

ECOSOC, 15 februari 2006, p. 5, par. 10; UNGA 18 augustus 2005, p. 8, par. 24.

Onderwijs

Wettelijk is in Sierra Leone het voltooiën van lager onderwijs verplicht²⁶³. Deze verplichting kan echter in de praktijk niet worden nageleefd. In Sierra Leone gaat inmiddels 45% van de kinderen naar school.

Er zijn grote regionale verschillen wat betreft de toegang tot scholen, met de laagste deelnemerspercentages in het noorden en oosten van het land. Het onderwijs kampt met een tekort aan leraren, infrastructuur en leermiddelen. Wel worden steeds meer bestaande scholen hersteld en nieuwe scholen gebouwd, waardoor meer kinderen naar school kunnen.²⁶⁴

Er is geen maximumleeftijd voor de leerplicht. In de huidige situatie zijn leerlingen vaak ouder dan achttien jaar.

(Identiteits)documenten

Aan een minderjarige van 16 jaar en ouder kan een identiteitskaart worden uitgereikt. Sierra Leone hanteert geen minimumleeftijd voor de afgifte van een paspoort, maar in het geval van een minderjarige jonger dan zestien jaar is de toestemming van een volwassen ouder of voogd vereist.

3.4.4 Homoseksuelen

Ten aanzien van homoseksualiteit geldt de oude Engelse wet uit 1880, die geen expliciet verbod op homoseksualiteit bevat, maar wel een verbod op bepaalde seksuele handelingen die kunnen samenhangen met homoseksualiteit. Zo bevat de wet een verbod op sodomie, waarvoor homoseksuelen (en heteroseksuelen) wel vervolgd kunnen worden. Voor zover bekend worden homoseksuelen echter niet vervolgd door de autoriteiten.

De samenleving verwerpt homoseksualiteit, hetgeen zich onder meer uit in het beschimpen van homoseksuelen. Er zijn geen gevallen bekend van mishandeling, moord of ontslag van homoseksuelen gedurende de verslagperiode.

Homoseksualiteit wordt vanwege de houding van de samenleving niet openlijk bedreven.

3.4.5 Etnische groepen en minderheden

De bevolking van Sierra Leone bestaat uit achttien etnische groepen. Deze groepen spreken eigen moedertalen, maar alle groepen gebruiken het Krio als tweede taal. Op het platteland wonen de groepen gescheiden, maar in de steden is van etnische scheiding weinig merkbaar. Gemengde huwelijken tussen verschillende stammen of godsdiensten vormen geen probleem. Kinderen uit gemengde huwelijken ondervinden over het algemeen geen problemen in de samenleving.²⁶⁵

²⁶³ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 12.

²⁶⁴ ECOSOC, 15 februari 2006, p. 5, par. 9.

²⁶⁵ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 13.

Op de achtergrond van de conflicten in Sierra Leone speelt de politieke wedijver tussen de Krio, de Mende (in het zuiden) en de Temne (in het noorden), die al van vóór het Britse koloniale bestuur dateert. Het gaat hierbij echter meer om een politiek-economische dan om een etnische wedijver, en wel met name om verzet van het binnenland (waar de Mende en Temne in de meerderheid zijn) tegen de overheersing door het Krio *establishment*.

Etnische loyaliteit blijft een belangrijke factor in het bestuur, het leger en het zakenleven. Klachten over etnische discriminatie bij aanstellingen, opdrachten en bevorderingen komen veel voor.²⁶⁶

3.4.6 Geheime genootschappen²⁶⁷

Sierra Leone kent geheime mannen- en vrouwengenootschappen. De genootschappen komen in het hele land voor. Zowel de vrouwen- als mannengenootschappen voeren initiatieriten uit om jonge leden voor te bereiden op de volwassenheid.

Geheime vrouwengenootschappen

De geheime vrouwengenootschappen worden Bundu of Bondo genoemd door de Krio en Temne, en Sande door de Mende.

Naar schatting is 95% van de Sierra Leoneese vrouwen lid van een Bundu gemeenschap. Om lid te kunnen worden, zijn meisjes verplicht de initiatieriten te ondergaan. Een verplicht onderdeel van de initiatie is vrouwenbesnijdenis in de vorm van excisie. Als onderdeel van de initiatie krijgt een meisje ook les in koken, dansen en het voeren van een huishouden. De initiatie wordt uitgevoerd in een 'secret bush'. De ritens worden geheim gehouden.

Meisjes en vrouwen die weigeren lid te worden van een vrouwengenootschap worden in de regel gestigmatiseerd en behandeld als niet-volwassene en worden soms uitgestoten uit de gemeenschap. Meisjes en vrouwen die niet geïnitieerd zijn, worden door hun leeftijdgenoten bespot. De sociale druk en angst voor stigmatisering leiden er toe dat veel meisjes geïnitieerd worden.

De leden van de Bundu worden binnen de gemeenschap geëerd en gerespecteerd. Tegelijkertijd worden de leden van de Bundu om hun vermeende bovennatuurlijke krachten gevreesd door mannen en door vrouwen die de initiatie niet hebben ondergaan. Hierdoor ontlenen de leden van de Bundu een zekere invloed en onafhankelijkheid in een gemeenschap waarin de status van de vrouw zeer laag is.

²⁶⁶ US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 13.

²⁶⁷ De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op het rapport van Plan, Female Genital Cutting in the Moyamba and Bombali Districts of Sierra Leone, december 2005. Eventuele (openbare) aanvullende bronnen worden vermeld in de voetnoten.

De Bundu zijn om die reden van grote betekenis voor vrouwen en symboliseren vrijheid ten opzichte van mannen. Ook om een andere reden is lidmaatschap van de Bundu voor vrouwen van groot belang: de Bundu dragen zorg voor de traditionele gezondheidszorg voor hun leden.

De vrouwen die de initiatieriten uitvoeren, zoals de excisie, heten *Soweis of Digba*. Zij zijn de leiders van de Bundu. Traditioneel hebben *Soweis of Digbas* macht over alle mannen, inclusief de mannen die lid zijn van het Poro genootschap (zie hieronder). De *Soweis of Digba* hebben veel invloed in de gemeenschap: ze kunnen in korte tijd veel mensen bijeen krijgen. Hun macht danken ze aan de aan hen toegedichte bovennatuurlijke krachten. Vanwege de macht van de Bundu durven politici de Bundu niet te bekritisieren noch de praktijk van genitale verminking aan de kaak te stellen.

Geheime mannengenootschappen

De mannengenootschappen worden Poro genoemd. Zij bevinden zich in het hele land. De initiatie van de jongens in Poro houdt onder meer besnijdenis in. De rituele initiatie is gedwongen.²⁶⁸

Lidmaatschap van de mannengenootschappen is voor mannen minder van belang dan lidmaatschap van de Bundu voor vrouwen. Dit hangt samen met de hogere status van mannen in de Sierra Leonese samenleving.

3.4.7 **Dienstplichtigen/ militairen**

Sierra Leone kent geen algemene dienstplicht. Het nieuwe regeringsleger²⁶⁹ is nog in opbouw en bestaat uit (vrijwillig toegetreden) beroepssoldaten (zie ook 2.3). Half maart 2002 waren door de regering, UNAMSIL, CDF en RUF 1.723 ex-strijders geselecteerd voor het nieuwe leger, waarvan 1.028 ex-RUF, 632 ex-CDF en 63 AFRC/ex-SLA.²⁷⁰

Begin april 2006 telde het RSLAF nog circa 10.000 manschappen. Daarmee heeft het leger de doelstelling gehaald om het aantal manschappen voor 2007 terug te brengen van 14.000 naar 10.500 man.

Desertie uit het leger is wettelijk strafbaar onder de geamendeerde *Sierra Leone Military Forces Act* 1961. Deze wet blijft van toepassing op officieren tot vijf jaar na de beëindiging van hun diensttijd.

In de praktijk komt desertie weinig voor. Autoriteiten zijn in staat om deserteurs te vervolgen. Berechting van een deserteur kan administratief of disciplinair plaatsvinden. Administratieve bestraffing, bijvoorbeeld in het geval van

²⁶⁸ USDoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p. 2.

²⁶⁹ Het regeringsleger heet sinds 1 april 2002 de *Republic Of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF).

²⁷⁰ UNSC, *13th report of the SG on the UNAMSIL*, 14 maart 2002.

ongoorloofde afwezigheid, leidt gewoonlijk tot ontslag uit de dienst. Disciplinaire bestraffing leidt veelal tot het opleggen van gevangenisstraf van ten minste twee jaar. Bij uitzondering kan het voorkomen dat het bezit van een bepaalde sociale status of het lidmaatschap van een bepaalde politieke groepering van invloed is op de strafmaat.

4 Migratieproblematiek

4.1 Opvang in de regio en terugkerende vluchtelingen

Algemeen

Gedurende de verslagperiode was geen sprake meer van een grote toestroom van terugkerende vluchtelingen naar Sierra Leone en van binnenlands ontheemden naar hun gebied van oorsprong. UNHCR richtte zich tot eind 2005 op terugkeer van kleine groepen Sierra Leoonse vluchtelingen uit Guinee en Liberia en op re-integratie in de lokale gemeenschappen.

Terugkerende Sierra Leoonse vluchtelingen

De repatriëring door UNHCR van Sierra Leoonse vluchtelingen uit de buurlanden is op 31 december 2004 geëindigd.²⁷¹ De meeste Sierra Leoonse vluchtelingen in Guinee en Liberia zijn gerepatriëerd. UNHCR biedt nog wel transport aan Sierra Leoonse vluchtelingen die alsnog willen terugkeren.

Sinds het begin van de vrijwillige repatriëring in september 2001 werden 271.991 Sierra Leoonse vluchtelingen gerepatriëerd, van wie 179.374 met hulp van UNHCR. Het merendeel van de teruggekeerde Sierra Leoonse vluchtelingen is teruggekeerd uit Guinee (190.515) gevolgd door Liberia (79.915).²⁷²

Deze teruggekeerde vluchtelingen hebben zich hervestigd in de gebieden waar ze oorspronkelijk vandaan kwamen, met name in de oostelijke districten Kailahun, Kenema, Kono en in 2004 met name Pujehun.²⁷³ Teruggekeerde vluchtelingen ontvangen hulp in de vorm van voedsel, kleding, gereedschap voor het boerenbedrijf en zaden om zo een nieuw leven op te bouwen.²⁷⁴

Sierra Leoonse vluchtelingen in Liberia

In Liberia bevonden zich eind 2005 nog circa 3.500 Sierra Leoonse vluchtelingen, met name in Lofa County. De meeste van hen zijn lokaal geïntegreerd en bevinden zich niet in kampen. Als burger van een ECOWAS-staat mag men zo lang men wil verblijven in een andere ECOWAS-staat.

²⁷¹ UNHCR Sierra Leone Operations Update, Statistics as of December 31, 2004.

²⁷² UNHCR Sierra Leone Operations Update, Statistics as of December 31, 2004.

²⁷³ UNHCR Sierra Leone Operations Update, Statistics as of December 31, 2004.

²⁷⁴ UNGA, 9 september 2004, p.10.

Sierra Leonese vluchtelingen in Guinee

In Guinee bevonden zich eind 2005 nog circa 5.000 Sierra Leonese vluchtelingen in kampen. Zij namen niet deel aan de repatriëring en hopen op hervestiging in een derde land. Andere Sierra Leonese vluchtelingen in Guinee bevinden zich niet in kampen; een aantal is lokaal geïntegreerd. Het is niet bekend om hoeveel mensen het gaat.

Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone

Met hulp van de Sierra Leonese overheid, de UNHCR en andere hulporganisaties worden Liberiaanse vluchtelingen ondergebracht op diverse locaties in het land. Ze worden zoveel mogelijk verwijderd uit het grensgebied met Liberia en opgevangen in acht kampen die verder van de grens liggen.

Op 24 maart 2005 tekenden Sierra Leone en Liberia een MoU over de repatriëring van 397 Liberiaanse (ex-)militairen en (ex-)LURD-rebellen, die afgescheiden van Liberiaanse burgers in twee afgezonderde kampen (Mapeh en Mafanta) door de Sierra Leonese overheid werden opgevangen. Het betreft ex-strijders die zich hebben overgegeven, of strijders die bij binnenkomst in Sierra Leone als zodanig zijn herkend. Eind april 2005 waren deze ex-strijders allen naar Liberia gerepatriëerd.²⁷⁵

Op 1 oktober 2004 begon UNHCR met de facilitering van terugkeer van ontheemden en vluchtelingen naar Liberia.²⁷⁶ In de periode januari-september 2005 werden circa 5.600 Liberiaanse vluchtelingen vrijwillig gerepatriëerd.²⁷⁷ De repatriëringactiviteiten ondervonden hinder door slechte wegen en de regentijd. Eind december 2005 werd de vrijwillige terugkeer hervat.²⁷⁸ Tussen 1 oktober 2004 en 30 januari 2006 werden 6.559 Liberiaanse vluchtelingen met hulp van UNHCR gerepatriëerd.²⁷⁹ Circa 39.000 Liberiaanse vluchtelingen verbleven eind januari 2006 nog in de acht vluchtelingenkampen in het zuiden en oosten van Sierra Leone.²⁸⁰ Eind 2005 verbleven in Sierra Leone bovendien circa 12.500 Liberiaanse vluchtelingen buiten de kampen.²⁸¹

²⁷⁵ UNGA, 18 augustus 2005, p. 10, par. 41; UNGA, 9 september 2004, par. 37.

²⁷⁶ UNHCR, *Return to Liberia gains momentum with largest convoy to date*, 27 oktober 2004; OCHA, *Humanitarian Situation Report July 2004*, 3 augustus 2004.

²⁷⁷ UNSC, *26th report of the SG on UNAMSIL*, 20 september 2005, p. 5, par. 24.

²⁷⁸ UNHCR News, *Largest UNHCR convoy since Liberian refugees began returning home*, 30 januari 2006; UNSC, *26th report of the SG on UNAMSIL*, 20 september 2005, p. 5, par. 24.

²⁷⁹ UNHCR News, *Largest UNHCR convoy since Liberian refugees began returning home*, 30 januari 2006.

²⁸⁰ UNHCR News, *Largest UNHCR convoy since Liberian refugees began returning home*, 30 januari 2006.

²⁸¹ US DoS, *Country Report 2005*, 8 maart 2006, p.8.

4.2 Ontheemden

Alle binnenlands ontheemden zijn ofwel teruggekeerd naar hun gebieden van herkomst ofwel hebben zich vrijwillig elders gevestigd.²⁸² Alle voorheen verlaten steden en dorpen zijn weer bewoond en teruggekeerde ontheemden hebben weer bezit genomen van hun huizen en land.²⁸³

4.3 Activiteiten van internationale organisaties

UNHCR

Ten aanzien van Sierra Leone vluchtelingen in de buurlanden heeft UNHCR zich gedurende de verslagperiode, tot eind 2005, met name gericht op het faciliteren van de vrijwillige terugkeer en het verzekeren van bescherming en reïntegratie van Sierra Leoners. In 2006 ligt het accent van de activiteiten van UNHCR op repatriëring van Liberiaanse vluchtelingen.

Zie verder voor de activiteiten van UNHCR paragraaf 4.1.

UNICEF

UNICEF ondersteunt de regering, in samenwerking met NGO's, in de uitvoering, van een veelzijdig programma, bestaande uit:

- begeleiding van straatkinderen en hereniging met hun familie;
- wederopbouw van basisonderwijs;
- wederopbouw van basisgezondheidszorg;
- HIV/AIDS-preventie;
- drinkwatervoorziening;
- bevorderen van wetswijziging ter bescherming van kinderen²⁸⁴.

WFP

Het VN Wereldvoedselprogramma (*World Food Programme*, WFP) ondersteunt met voedseluitdelingen vluchtelingen en terugkerende Sierra Leoners, zowel tijdens de opvangperiode in de kampen als bij hervestiging. Ook steunt de organisatie voedsel-voor-werk-projecten voor het herstel van wegen.²⁸⁵

²⁸² US DoS, Country Report 2005, 8 maart 2006, p. 8; UNGA, 18 augustus 2005, p. 10, par. 40; ECOSOC, 15 februari 2006, p. 8, par. 21.

²⁸³ UNGA, 9 september 2004, p.10; UNSC, 21th report of the SG on UNAMSIL, 19 maart 2004.

²⁸⁴ UNICEF Sierra Leone, UNICEF programmes in Sierra Leone 2004-2007, februari 2005.

²⁸⁵ www.wfp.org.

ICRC

Het programma van ICRC in Sierra Leone is gericht op het herenigen van alleenstaande kinderen met hun familie en op rehabilitatieprogramma's in gemeenschappen (sociale voorzieningen en steun aan economische activiteiten). Bovendien omvatten de activiteiten van ICRC hulp aan zieken en gewonden. Ook brengt ICRC regelmatig bezoeken aan verschillende gevangenissen en detentiecentra. Ten slotte assisteert ICRC het Britse team, dat het nieuwe regeringsleger traint, bij de opleiding van instructeurs op het gebied van internationaal humanitair recht.²⁸⁶ ICRC onderneemt geen activiteiten meer op het gebied van de gezondheidszorg.

4.4 **Beleid andere Europese landen**

België

België beoordeelt alle asielverzoeken op individuele basis. In België worden geen speciale categorieën Sierra Leonese asielzoekers onderscheiden. In zeer beperkte mate wordt bij een asielverzoek van voormalige rebellen rekening gehouden met bij terugkomst te vrezen represailles. Uitzetting van afgewezen asielzoekers naar Sierra Leone wordt verantwoord geacht.²⁸⁷

Denemarken

Denemarken beoordeelt alle asielverzoeken uit Sierra Leone op individuele basis. In Denemarken worden geen speciale categorieën Sierra Leonese asielzoekers onderscheiden. Uitzetting van afgewezen asielzoekers naar Sierra Leone wordt verantwoord geacht.²⁸⁸

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt alle asielverzoeken uit Sierra Leone op individuele basis, waarbij extra aandacht wordt besteed aan FGM. Uitzetting van afgewezen asielzoekers naar Sierra Leone wordt verantwoord geacht.²⁸⁹

²⁸⁶ www.icrc.org

²⁸⁷ Informatie ontvangen van Belgische IND.

²⁸⁸ Informatie ontvangen van Deense IND.

²⁸⁹ Informatie ontvangen van Britse IND.

5 Samenvatting

De regering van Sierra Leone heeft haar autoriteit over het gehele land hersteld. De Sierra Leoonse autoriteiten hebben de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in het hele land overgenomen van UNAMSIL. UNAMSIL heeft zich per 31 december 2005 teruggetrokken uit Sierra Leone. De opbouw van het overheidsapparaat, inclusief het leger en de politie, een proces dat wordt ondersteund door het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Naties, gaat gestaag door. Het overheidsapparaat heeft echter te kampen met een gebrek aan kennis, kunde, infrastructurele voorzieningen en logistieke middelen.

De algemene veiligheidssituatie in Sierra Leone bleef gedurende de verslagperiode rustig. Alle 150 *chiefdoms* zijn door de VN en de Sierra Leoonse overheid veilig verklaard. Ook de grensgebieden met Liberia en Guinee zijn veilig. Alle delen van het land zijn toegankelijk.

In de landen rondom Sierra Leone worden diverse conflicten uitgevochten die ook de stabiliteit in Sierra Leone kunnen bedreigen. Door de stationering van UNMIL in Liberia vormt de situatie in Liberia geen bedreiging meer voor de stabiliteit in Sierra Leone. Liberiaanse (ex-)militairen en LURD-rebellen zijn allen gerepatrieerd naar Liberia.

Op 3 juni 2004 begon het Speciale Strafhof de rechtszaken tegen de drie aangeklaagde CDF-leden, onder wie voormalig minister van Binnenlandse Zaken Samuel Hinga Norman. Op 5 juli 2004 begonnen de rechtszaken tegen de drie gedetineerde RUF-leden (Sesay, Morris Kallon en Augustine Gbao). Er zijn geen aanwijzingen voor publieke onrust in reactie op de rechtszaken. Op 7 maart 2005 begonnen ten slotte de rechtszaken tegen de drie aangeklaagde AFRC-leden. Alle rechtszaken werden gedurende de verslagperiode voortgezet. Op 29 maart 2006 werd Charles Taylor door UNMIL overgedragen aan het Speciale Strafhof.

De Waarheids- en Verzoeningscommissie (TRC) presenteerde op 5 oktober 2004 haar eindrapportage. Eind juni 2005 bracht de regering een White Paper uit waarin de regering enkele aanbevelingen van de TRC heeft geaccepteerd. In augustus 2005 werd de eindrapportage openbaar gemaakt en wijd verspreid. In de eindrapportage van de TRC worden de RUF, AFRC en CDF verantwoordelijk gehouden voor de mensenrechtenschendingen begaan tijdens de burgeroorlog.

Binnen de CDF zijn stromingen die ongelukkig zijn met de aanklacht van het Speciale Strafhof tegen hun voormalige leider Samuel Hinga Norman. De berechting van Hinga Norman heeft echter niet geleid tot onlusten.

Het RUF is geen militaire noch politieke macht van betekenis meer. De RUF-strijders zijn gedemobiliseerd en ontwapend.

De belangrijkste bedreiging voor de stabiliteit en veiligheid van Sierra Leone is de hoge werkloosheid onder de bevolking, met name de jeugd, gekoppeld aan frustratie over het functioneren van de overheid en woede over de aanhoudende corruptie.

De verbetering van de mensenrechtensituatie zet door. Er zijn geen aanwijzingen dat in Sierra Leone op grote schaal ernstige schendingen van de mensenrechten worden gepleegd. In de praktijk komen nog schendingen voor, voornamelijk als gevolg van het nog gebrekkig uitgeruste veiligheidsapparaat, de nog niet overal goed functionerende rechterlijke macht en de tekortschietende infrastructuur voor detenties.

De burgeroorlog heeft een zware tol geëist onder vrouwen en kinderen. Veel kinderen hebben geen ouders meer of zijn van hen gescheiden geraakt. Vaak zijn zij fysiek en psychisch beschadigd door herhaalde verplaatsingen, blootstelling aan traumatische gebeurtenissen (verlies van familieleden, ontvoering, gedwongen rekrutering ten behoeve van strijdkrachten). Vrouwen en meisjes zijn veelal slachtoffer geworden van seksueel misbruik. Een aantal vrouwen en meisjes zou nog vrijwillig of onvrijwillig bij hun RUF-ontvoerders verblijven. In de praktijk worden vrouwen geconfronteerd met structurele wettelijke en sociale discriminatie.

Alle binnenlands ontheemden zijn ofwel teruggekeerd naar hun gebieden van herkomst ofwel hebben zich vrijwillig elders gevestigd. Alle voorheen verlaten steden en dorpen zijn weer bewoond en teruggekeerde ontheemden hebben weer bezit genomen van hun huizen en land. Repatriëring van Sierra Leonese vluchtelingen uit de buurlanden is eind december 2004 beëindigd.

I Literatuurlijst

Amnesty International (web.amnesty.org)

- Sierra Leone. Women face human rights abuses in the informal legal sector (AFR 51/002/2006), 17 mei 2006;
- No one to turn to: Women's lack of access to justice in rural Sierra Leone (AFR 51/011/2005), 6 december 2005;
- Brief aan de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, kenmerk dir/dv/2004/04, 15 januari 2004;
- Annual Report 2005 (covering events from January – December 2004), 2005
- Annual Report 2004 (covering events from January – December 2003), 2004;
- Annual Report 2003 (covering events from January – December 2002), 2003;
- Sierra Leone: Government should denounce impunity agreement with the US (AFR 51/004/2003), 8 mei 2003;
- Open letter to the President of Sierra Leone urging rejection of the impunity agreement with the United States of America on the International Criminal Court (IOR 40/011/2003), 8 mei 2003;
- Sierra Leone, First indictments before the Special Court for Sierra Leone (AFR 51/001/2003), 2 april 2003.

Anti-Corruption Commission (www.anticorruption.sl)

- National Anti-Corruption Strategy, 15 februari 2005;
- Anti-Corruption Act 2000;
- Annual Report 2001.

Central Intelligence Agency (www.odci.gov/cia/publications/factbook)

- The World Factbook: Sierra Leone, updated 10 januari 2006.

Coalition to stop the use of child soldiers

- Child soldiers and disarmament, demobilisation, rehabilitation and reintegration in West Africa, Draft presentation, 15 december 2005.

Economist Intelligence Unit (www.eiu.com)

- Sierra Leone Country Reports, juni 2001, maart 2003, maart 2004, juni 2004, september 2004, december 2004, september 2005, december 2005, maart 2006;
- Sierra Leone Country Profile 2004;
- Sierra Leone Country Profile 2003.

Human Rights Watch (www.hrw.org)

- Justice in motion. The trial phase of the Special Court for Sierra Leone, oktober 2005;
- Security Council trip to West Africa, 9 juni 2004;

- World Report Sierra Leone, 2003;
- The regional crisis and human rights abuses in West Africa, 20 juni 2003;
- “We’ll kill you if you cry”; sexual violence in the Sierra Leone conflict, januari 2003.

-

International Crisis Group (www.crisisweb.org)

- Liberia and Sierra Leone: rebuilding failed states, 8 december 2004;
- Sierra Leone: The state of Security and Governance, 2 september 2003;
- Sierra Leone after elections: politics as usual?, 12 juli 2002;
- Sierra Leone: Time for a new military and political strategy, 11 april 2001.

OCHA (www.reliefweb.int/ocha_sl)

- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report August 2004, 31 augustus 2004;
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report July 2004, 3 augustus 2004;
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report May/June 2004, 30 juni 2004;
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report March 2004, 13 april 2004;
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report October 2003, 6 november 2003;
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report, May 2003, 31 mei 2003.
- Sierra Leone: Humanitarian Situation Report, Mar-Apr 2003, 30 april 2003.

Persberichten

- onder andere AFP, ANP, BBC News (www.newsvote.bbc.co.uk), Reuters, the Guardian (www.guardian.co.uk), IRIN (www.irinnews.org), The Independent, Concord Times.

Physicians for Human Rights/ UNAMSIL

- War-related sexual violence in Sierra Leone, 2002.

Plan, West Africa regional Office

- Female Genital Cutting in the Moyamba and Bombali Districts of Sierra Leone, December 2005.

UK Foreign and Commonwealth Office (www.fco.gov.uk)

- Sierra Leone Country Profile, update 16 oktober 2002;
- Sierra Leone Assessment, april 2000.

UNAMSIL (www.un.org/depts/dpko/missions/unamsil)

- Progress Report of proxy indicators in the area of restoration of state authority and recovery, 16 april 2003.

UNDP (hdr.undp.org/reports/global/2005)

- Human Development Report 2005: Human Development Index.

UN ECOSOC

- Advisory services and technical cooperation in the field of human rights (E/CN.4/2006/106), 15 februari 2006.

UN General Assembly (UNGA) (www.un.org)

- Report of the UN High Commissioner for Human Rights on assistance to Sierra Leone in the field of human rights (A/60/349), 18 augustus 2005;
- Report of the UN High Commissioner for Human Rights on assistance to Sierra Leone in the field of human rights (A/59/340), 9 september 2004;
- Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the human rights situation in Sierra Leone (A/58/379), 18 september 2003.

UNHCHR (www.unhchr.org)

- Situation of human rights in Sierra Leone (resolutie 2003/80), 25 april 2003;
- Situation of human rights in Sierra Leone (for UN Commission on Human Rights) (E/CN.4/2003/35), 26 februari 2003.

UNICEF (www.unicef.org)

- UNICEF programmes in Sierra Leone 2004-2007, februari 2005;
- Draft Briefing Kit for Sierra Leone, november 2003.

UN Security Council (UNSC) (www.un.org)

- Report of the Secretary-General on inter-mission cooperation and possible cross-border operations between the UN Mission in Sierra Leone, the UN Mission in Liberia and the UN Operation in Côte d'Ivoire (S/2005/135), 2 maart 2005;
- Progress report of the Secretary-General on ways to combat subregional and cross-border problems in West Africa (S/2005/86), 11 februari 2005;
- Twenty-seventh report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2005/777), 12 december 2005;
- Twenty-sixth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2005/596), 20 september 2005;
- Twenty-fifth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone addendum (S/2005/273 Add. 2), 28 juli 2005;
- Twenty-fifth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone addendum (S/2005/273 Add. 1), 21 juni 2005;
- Twenty-fifth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2005/273), 26 april 2005;
- Twenty-fourth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2004/965), 10 december 2004;
- Twenty-third report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2004/724), 9 september 2004;

- Twenty-second report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2004/536), 6 juli 2004;
- Twenty-first report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2004/228), 19 maart 2004;
- Twentieth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2003/1201), 23 december 2003;
- Nineteenth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2003/863), 5 september 2003;
- Eighteenth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2003/663), 23 juni 2003;
- Seventeenth Report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S2003/321), 17 maart 2003;
- Sixteenth Report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2002/1417), 24 december 2002;
- Thirteenth report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Sierra Leone (S/2002/267), 14 maart 2002.

US Department of State (www.state.gov)

- Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2005, 8 maart 2006;
- Sierra Leone International Religious Freedom Report 2005, 8 november 2005;
- Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2004, 28 februari 2005;
- Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2003, 25 februari 2004;
- Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003;
- Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 1999, 25 februari 2000.

Websites:

www.allafrica.com

www.sc-sl.org: Speciale Strafhof

www.wfp.org

www.icrc.org

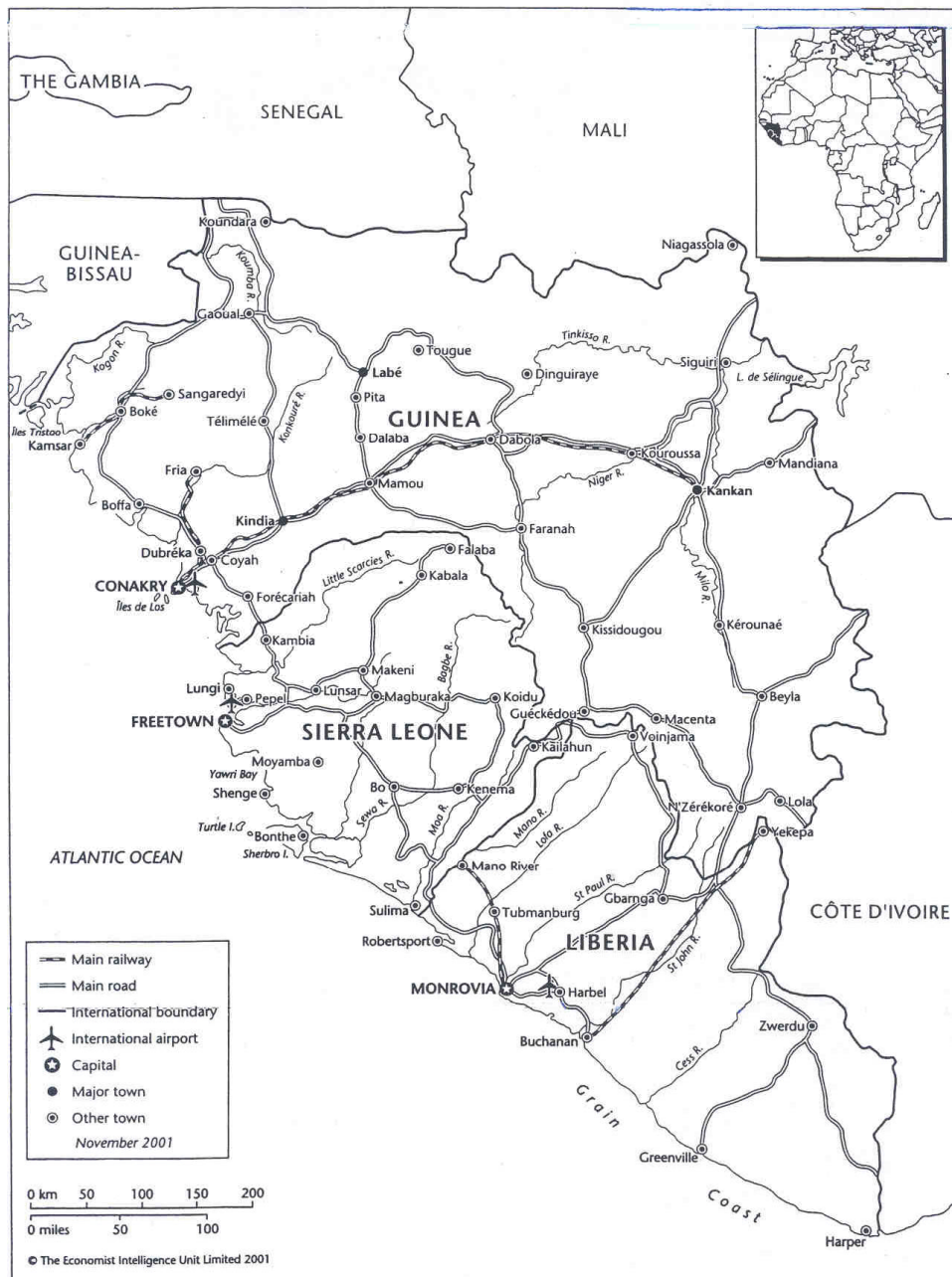
www.ictj.org

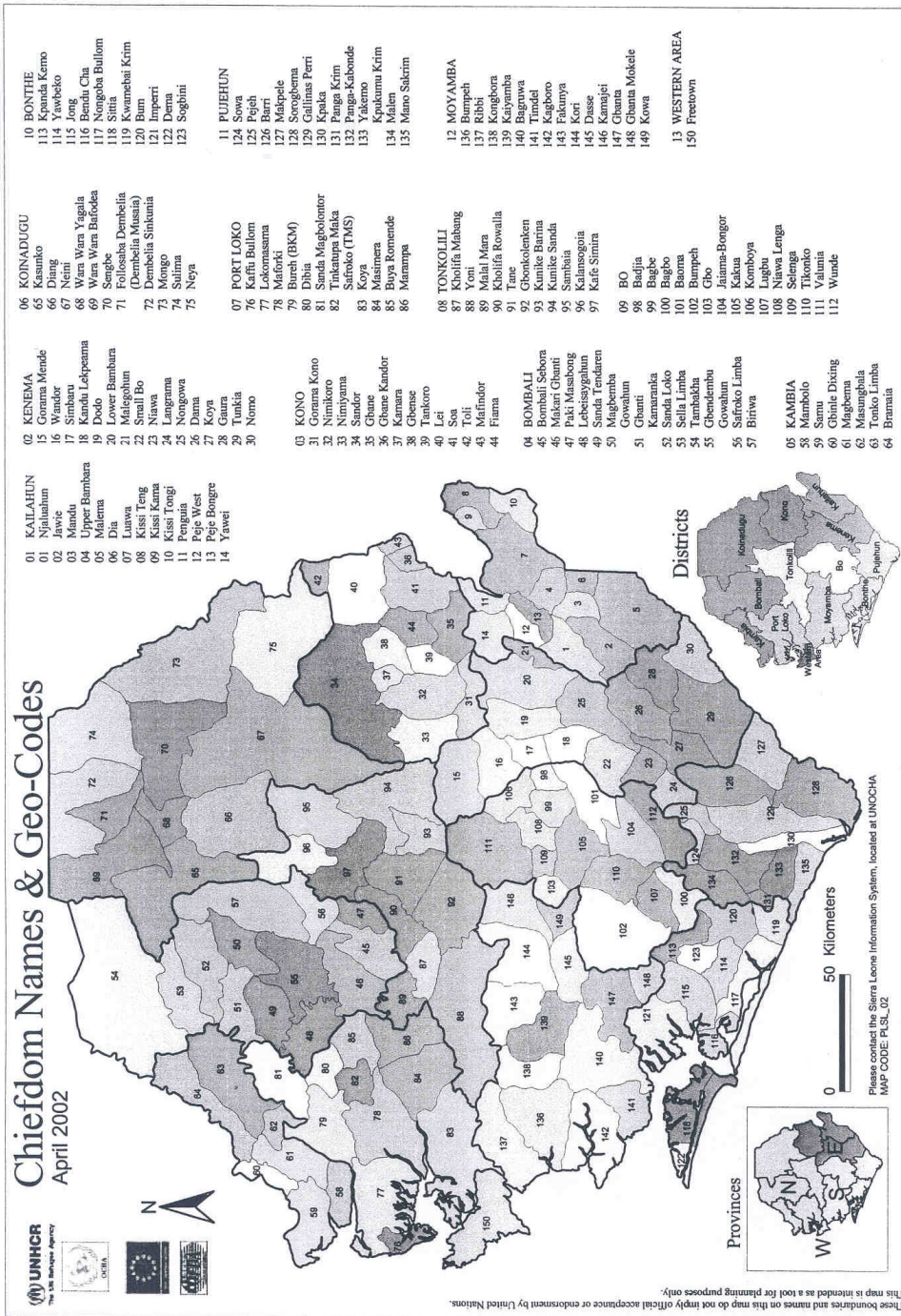
www.unhchr.ch

www.unhcr.ch

ww.un.org

II Kaarten van Sierra Leone

This map is intended as a tool for planning purposes only. These boundaries and names on this map do not imply official acceptance or endorsement by United Nations.